

GOVERNMENT OF ROMANIA

EUROPEAN UNION

Structural Instruments
2007 - 2013

ROMÂNIA
Strategia integrată de dezvoltare durabilă a Deltei Dunării
și implementarea acesteia prin Investiții Teritoriale
Integrate (ITI)

Cadrul Național metodologic pentru definirea și
implementarea ITI, inclusiv Acordurile instituționale

- Prima ediție -

3 februarie, 2014

*Proiect co-finanțat prin Fondul European de Dezvoltare Regională prin Programul
Operațional de Asistență Tehnică 2007-2013*

Cuprins

Cuprins	ii
Lista de figuri.....	iii
Lista de tabele	iii
Abrevieri și acronime	iv
Sumar	Error! Bookmark not
1. Introducere	
1.1 Aria de aplicabilitate și obiectivele Cadrului.....	1
1.2 Publicul/Părțile interesate	1
1.3 Conținutul Cadrului	1
2. Politicile și Instrumentele UE pentru Dezvoltare Teritorială și Urbană Integrată	2
2.1 Investiții Teritoriale Integrate (ITI).....	3
2.2 Dezvoltare locală condusă de comunități (CLLD) și relația acesteia cu ITI	3
2.3 Experiența internațională cu ITI.....	4
3. Finanțarea ITI în România	5
1.1 Alocarea financiară anticipată pentru ITI din fondurile CE	5
3.2 Abordarea alocării de finanțare pentru Zonele ITI	6
3.3 Fluxurile financiare ale unui Beneficiar ITI.....	9
3.4 Cum se estimează suma totală a ITI.....	10
4. Acorduri Instituționale pentru ITI în România	11
4.1 Acorduri Instituționale generale	11
4.2 Acorduri Instituționale la nivel național.....	12
4.3 Acorduri Instituționale la nivelul zonei ITI	13
5. Pregătirea, selectarea și implementarea ITI	14
5.1 Prezentare de ansamblu a Procesului.....	14
5.2 Scurtă descriere a Procesului	14
5.3 Definirea Zonelor Urbane Funcționale (ZUF)	18
5.4 Plan de investiție, Pachet ITI, Fișa Proiectului și Lista de rezervă	19
5.5 Criterii pentru Admiterea Strategiilor și a Pachetelor ITI	20
5.6 Procesul de selectare a zonei ITI și criteriile aferente	21
6. ITI la nivel de proiect.....	27
6.1 De ce au succes ITI?	27
6.2 Ce sunt proiectele integrate?.....	27

6.3	ITI Delta Dunării – un caz particular.....	28
6.4	Conformitatea administrativă și criteriile de eligibilitate	28
6.5	Criteriile tehnice și financiare de evaluare a proiectelor	28
6.6	Monitorizarea și evaluarea (M&E) și raportarea	28
7.	Pașii următori și perioada de administrare a ITI	30
	Anexa A: Conținutul dosarului de candidatură pentru ITI	32
	Anexa B: Cadrul instituțional de administrare a FESI 2014-2020	34
	Anexa C: Tratatamentul teritoriilor metropolitane în legislația română	38
	Anexa D: Indicații privind dezvoltarea strategiei	39
	Anexa E: Legătura dintre Politica bazată pe poli de creștere și ITI	41
	Anexa F: Tipuri de Investiții Teritoriale Integrate (ITI)	42
	Anexa G: Întrebări și răspunsuri cu privire la ITI (SCHIȚĂ)	43

Lista de diagrame

Figura 1.	Surse potențiale ITI de fonduri în România	5
Figura 2.	Fluxul financiar pentru un Proiect ITI tipic finanțat de POR	10
Figura 3.	Schema logică a acordurilor instituționale generale ITI.....	12
Figura 4.	Proces propus pentru depunerea și evaluarea pachetului ITI (FAZA I).....	16
Figura 5.	Procesul propus pentru evaluarea și contractarea proiectului ITI individual (FAZA II)	17

Lista de tabele

Tabelul 1.	Programele Operaționale ale României și participarea ITI a acestora în 2014-2020	5
Tabelul 2.	Exemplu ilustrativ al alocării ITI.....	10
Tabelul 3.	Scenarii de finanțare pentru ITI.....	22
Tabelul 4.	Opțiuni și sub-opțiuni ale nivelurilor de finanțare ITI și modelele de selecție	22
Tabelul 5.	Ilustrarea Grilei de Evaluare pentru Selectarea Zonelor ITI (doar opțiuni competitive).....	26
Tabelul 6.	Calendarul procesului de dezvoltare a cadrului ITI	30

Abrevieri și acronime

ACIS	Autoritatea pentru Coordonarea Instrumentelor Structurale
ANRMAP	Autoritatea Națională pentru Reglementarea și Managementul Achizițiilor Publice
ACP	Autoritatea de coordonare și plăți
DIPFI	Departamentul pentru proiecte de infrastructură și investiții străine
CE	Comisia Europeană
FEADR	Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală
FEGA	Fondul European de Garantare Agricolă
FEPAM	Fondul european pentru pescuit și afaceri maritime
FEDR	Fondul European de Dezvoltare Regională
FSE	Fondul Social European
FSIE	Fondurile structurale și de investiții europene
CTE	Cooperare teritorială europeană
UE	Uniunea Europeană
GOR	Guvernul României
OI	Organism intermediar
TIC	Tehnologii de informare și comunicare
ITI	Investiții teritoriale integrate
AL	Autoritatea Locală
AM	Autoritatea de Management
MADR	Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale
ME	Ministerul Economiei
MMSC	Ministerul Mediului și Schimbărilor Climatice
MFE	Ministerul Fondurilor Europene
MSI	Ministerul pentru Societatea Informațională
MEN	Ministerul Educației Naționale
MDRAP	Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice
MT	Ministerul Transporturilor
CSNR	Cadrul Strategic Național de Referință
PO	Program Operațional
OT	Obiectivul tematic
AP	Acord de parteneriat
ACC	Agenția Centrală de Achiziții
RTE	Rețeaua Trans-europeană

Rezumat

Investițiile Teritoriale Integrate (ITI) pentru perioada de programare 2014-2020 constituie un nou instrument financiar introdus de către Comisia Europeană (CE) pentru a stimula dezvoltarea teritorială integrată. ITI permite statelor membre ale UE să grupeze finanțarea de la mai multe axe prioritare ale unuia sau mai multor Programe Operaționale (PO) pentru a asigura implementarea unei strategii integrate pentru un anumit teritoriu. ITI pot fi utilizate în mod eficient doar în cazul în care zona funcțională specifică în cauză are o strategie teritorială intersectorială integrată, pe baza căreia părțile interesate locale (de exemplu, autorități publice, universități, organizații non-profit, firme private etc.) vor demara inițiative și proiecte comune cu beneficii ce depășesc jurisdicția locală.

Elementele cheie ale unui program ITI sunt următoarele: (a) un teritoriu desemnat (zona funcțională); (b) o strategie de dezvoltare teritorială integrată conexă; (c) un pachet de acțiuni (proiecte) prioritare care urmează să fie implementate (un plan de investiții); și (d) acorduri de guvernare pentru a gestiona implementarea programului ITI.

Obiectivul acestui document, odată finalizat (această versiune fiind Prima Ediție), este de a furniza un cadru pentru implementarea instrumentelor ITI în România pentru perioada de programare 2014-2020. Acesta stabilește un cadru metodologic pentru alegerea zonelor ITI, pregătirea și implementarea pachetelor de proiecte ITI, descrie acordurile instituționale la nivel național și furnizează îndrumări generale pentru acestea și la nivel local. Un ghid separat, mai detaliat, va fi întocmit la începutul anului 2015.

Prima Ediție este într-o mare măsură un material pentru discuții, subliniind opțiuni pentru deciziile pe care GR va trebui să le ia în timp util, indicând recomandările aferente ale echipei Băncii Mondiale în acest stadiu. Deciziile-cheie depind de următoarele întrebări:

- **Care este scopul?** GR dorește să "testeze" instrumentul ITI pe perioada 2014-2020 în câteva sau în mai multe zone? Obiectivul folosirii ITI este acela de a obține un impact de dezvoltare mai puternic, însă introducerea unui instrument nou poate, de asemenea, să prezinte riscul unor întâzieri în implementare din cauza problemelor de guvernare (coordonare) a ITI la nivel local și astfel poate contribui la un nivel mai scăzut de absorbție a fondurilor UE aferente.
- **Ce nivel de finanțare va fi alocat Investițiilor Teritoriale Integrate?** Care va fi finanțarea totală pentru programul ITI? Acest aspect va prezenta anumite constrângeri pentru numărul de zone ITI, pentru a asigura eficacitatea costurilor instrumentului. Considerăm că va fi necesar un anumit barem pentru fiecare zonă ITI (indiferent de numărul acestora) pentru ca acestea să fie relevante.
- **Care este abordarea regională optimă?** Trebuie să existe un ITI în fiecare regiune? În acest caz, este posibil să existe mai multe ITI într-o regiune (sau numărul va fi maxim unu)? Este necesar să se dea întâietate polului de creștere din respectiva regiune sau nu?
- **Care este abordarea optimă de selectare?** Zonele ITI vor fi stabilite în prealabil de GR sau vor fi supuse unei selecții printr-un proces competitiv (în cadrul regiunilor sau la nivel național)?
- **Are sens existența unui ITI pentru București?** Zona metropolitană București va fi un ITI (sau candidată pentru ITI)?

Sursele Fondurilor ITI. În conformitate cu politica UE, un program ITI trebuie să fie finanțat de cel puțin două axe prioritare dintr-un fond UE.¹ Acesta poate fi finanțat dintr-o combinație de FEDR, FSE și FC, și poate fi sprijinit de FEADR și FEPAM. Cu toate acestea, nu este posibil să se finanțeze un program ITI doar din FEADR și/sau FEPAM. Am fost informați că GR intenționează să utilizeze FEDR și FSE pentru ITI și posibil FEADR și FEPAM, cel puțin pentru zona Deltei Dunării.

Experiența internațională în ceea ce privește abordările teritoriale sugerează că aceasta are cea mai bună aplicabilitate în optimizarea accesibilității, valorificarea "economii de aglomerație" pentru dezvoltarea economică locală și furnizarea de servicii de interes economic general. Complexitatea ITI provine din natura sa intersectorială și coordonarea pe plan vertical și orizontal necesară în sectorul public și pentru alte entități. Experiența de până în prezent în pregătirea ITI în diferite țări UE pune accentul pe politici de creștere. Politici de creștere din România și zonele funcționale aferente vor fi, de asemenea, candidații principali în calitate de beneficiari ITI, consolidând mai departe investițiile și experiența de dezvoltare, structurile instituționale existente și capacitatea financiară.

Recomandări. Luând în considerare absorbția limitată a fondurilor UE în perioada 2007-2013 și finanțările UE semnificativ mai mari disponibile pentru România pentru perioada 2014-2020, pare rezonabilă estimarea că "vor exista finanțări disponibile suficiente" pentru toate zonele urbane. Astfel, principala constrângere o va constitui în continuare capacitatea financiară și instituțională a beneficiarilor de a pregăti proiecte eligibile și de a le implementa în timp util (absorbție). Pe de o parte, instrumentul ITI va permite beneficiarilor potențiali să aibă fonduri pre-locate din multiple Programe Operaționale, eliminând o parte din constrângerile legate de timp și resurse asociate cu sistemele de selecție mai competitive (de exemplu, "primul venit, primul servit"). Acest lucru va facilita un proces de pregătire a proiectului mai riguros și mai bine gândit, care ar putea duce la obținerea unui grad sporit de calitate și proiecte cu un impact mai mare pe termen lung. Pe de altă parte, utilizarea pe scară largă a ITI poate devia resursele de la pregătirea tradițională a proiectului și poate genera provocări adiționale la nivel local, care pot reduce absorbția. În plus, competiția pe bază largă pentru a alege zonele ITI poate avea o valoare limitată. Cel mai probabil, nimeni nu va "pierde" nicio finanțare dacă nu este selectat, cu condiția de a avea capacitatea să pregătească proiecte în timp util. Fondurile pre-locate pentru zonele ITI vor fi supuse după doi ani, în orice caz, evaluării performanței și pot fi realocate în acel moment, dacă este necesar. Proiectele ITI individuale vor trebui supuse unui proces de evaluare similar altor proiecte ale fiecărui PO, însă în loc să primească scoruri cantitative, acestea vor fi evaluate ca fiind "admise/respinse" din moment ce acestea sunt, în esență, pre-selectate atunci când un anumit pachet ITI este aprobat.

Recomandarea principală. Prin urmare, recomandarea noastră principală este de a:

- (a) aloca finanțări limitate pentru programul ITI;
- (b) căuta contribuții de la cât mai multe Fonduri UE și PO posibile;
- (c) stabili finanțarea totală a ITI Delta Dunării și scăderea acestei valori din totalul fondurilor ITI disponibile;
- (d) aloca restul fondurilor ITI pe baza următoarelor opțiuni:
 - **OPȚIUNEA 1 – finanțarea ITI de 500-700 milioane de EURO:** alegeți 3-4 zone pentru implementarea ITI, prin concurs la nivel național între diferitele strategii depuse spre examinare de către zonele urbane funcționale (cu o dimensiune minimă a populației) interesate de implementarea instrumentului ITI.
 - **OPȚIUNEA 2 – finanțarea ITI de 700-1,200 milioane de EURO:** alegeți (adică definiți în avans) cei șapte poli de creștere drept zone ITI (adică un ITI per

¹ A se vedea Fișa CE despre ITI 2013

http://ec.europa.eu/regional_policy/what/future/pdf/preparation/fiche_integrated_territorial_investment.pdf

regiune de dezvoltare, în plus față de ITI Delta Dunării), asigurând un impact geografic și o experiență mai mare, și clădind pe cunoștințele instituționale de specialitate ale poliilor de creștere și pe acordurile existente și investițiile anterioare de la Axa Polului de Creștere din cadrul Programului Operațional Regional 2007-2013.

- **OPȚIUNEA 3 – finanțarea ITI care depășește 1,200 milioane de EURO:** această valoare de finanțare va presupune probabil alegerea a *mai mult de un ITI per Regiune* pentru finanțarea ITI (deși este posibil să nu se aplice în fiecare regiune), ceea ce înseamnă că toți poliile de creștere vor fi selectați în avans pentru finanțare și apoi restul fondurilor vor fi alocate pe baza unui concurs la nivel național pentru un număr adițional limitat de ITI.

Criterii de selecție. Pentru opțiunile "competitive" de mai sus, sunt recomandate următoarele criterii de selecție:

- 1. Calitatea Strategiei și Planului de investiții (Acțiuni prioritare) pentru Zona ITI**
 - a. Punctul forte al strategiei teritoriale integrate (*parțial evaluat pe baza Ghidului de bune practici pentru Strategiile de Dezvoltare Regională*²);
 - b. Gradul beneficiilor de integrare anticipate ale planului de investiție pentru întreaga zonă urbană funcțională;
 - c. Gradul de implicare al actanților non-publici (de exemplu, universități, organizații non-profit, firme private etc.) în conceptul propus și implementarea proiectelor ITI.
- 2. Nivelul de pregătire pentru Implementare și Post-Implementare O&Î / Capacitatea Beneficiarului și Sustenabilitatea Financiară a Investiției**
 - a. Capacitatea Financiară a Beneficiarilor pentru Acoperirea Noilor Investiții și a Viitoarelor costuri de O&Î (Operațiune & Întreținere);
 - b. Nivelul de Pregătire al Proiectului (studii de fezabilitate și/sau planuri tehnice detaliate pregătite integral; analiza O&Î realizată; documente referitoare la proprietate pregătite; etc.);
 - c. Performanța Absorbției 2007-2013 (capacitate de implementare demonstrată; dimensiunea portofoliului pentru 2007-2013 este similară cu nivelul solicitat pentru 2014-2020).
- 3. Importanța pentru Economia Regională și Națională.** Importanța zonei din perspectiva concentrației de populație și a activității economice la nivel regional și național.
- 4. Mediu de abilitare.** Zona urbană funcțională demonstrează că există condiții de bază pentru un parteneriat ITI de succes între mai multe părți interesate locale. Indicatori potențiali pot fi: numărul de firme înregistrate; numărul de ONG-uri; experiența anterioară în implementarea proiectelor în parteneriat etc.

Sunt necesare **acorduri instituționale eficiente** atât la nivelul național, cât și la nivelul local al zonei ITI. În ceea ce privește acesta din urmă, acordul instituțional poate lua una dintre următoarele forme:

- Un parteneriat înregistrat între autoritățile locale și alți actanți relevanți, cu un "coordonator" desemnat și cu toatele părțile interesate implicate, reprezentate în Consiliul parteneriatului;

²https://www.espon-usespon.eu/dane/web_usespon_library_files/674/zl_best_practice_guidelines_for_regional_development_strategies_grids.pdf

- O Asociație (ONG) a autorităților locale (AL) în zona ITI, fiecare fiind reprezentate într-un Consiliu;
- O autoritate locală unică, desemnată să coordoneze implementarea ITI în ZUF definită. În acest caz, ar fi, de asemenea, recomandabilă stabilirea unui "comitet de conducere", cu fiecare parte interesată implicată reprezentată, pentru a asigura participarea la scară mare și dreptul de proprietate asupra conceptului și implementării ITI.

Alocarea fondurilor între zonele ITI. Suma totală care se va aloca pentru ITI va fi o parte din anumite axe prioritare care corespund PO-urilor participante. Această sumă se va împărți între zonele ITI selectate. În acest moment, este rezonabil să presupunem că fondurile pentru ITI de la POR vor face parte din suma totală alocată de POR pentru respectiva regiune. În cazul în care nu va exista un ITI într-o anumită regiune, acest lucru nu va schimba suma totală a POR pentru respectiva regiune. De asemenea, nu se preconizează că finanțarea pentru o zonă ITI va acoperi toate nevoile de investiții ale unei anumite zone; în plus față de proiectele finanțate de ITI, autoritățile locale participante și alte entități implicate (de exemplu, universități, ONG-uri etc.) pot candida în mod individual pentru finanțare UE pentru alte proiecte.

După cum s-a specificat anterior, se înțelege că o sumă stabilită de fonduri disponibile se va aloca pentru ITI Delta Dunării. Acest lucru se va realiza, în mod ideal, atunci când planul de investiție ITI al zonei este finalizat, în special dacă alocarea prin intermediul pachetului ITI se va realiza în cadrul fiecărui PO. Pentru distribuirea fondurilor ITI rămase, este posibil să se urmeze diferite abordări pentru alocarea fondurilor între diferite ITI:

1. Alocare în funcție de populație, pe baza datelor Recensământului din 2011, un număr mai mare de fonduri fiind direcționate către zonele cu mai mulți locuitori;
2. Alocare pe baza procentajului de alocare al POR pentru fiecare regiune (presupunând doar un ITI per regiune), care în trecut a consolidat cifrele PIB/pe cap de locuitor, atribuind un nivel mai mare de finanțare pentru regiunile mai sărace³;
3. Alocare pe baza revizuirii și evaluării competitive a strategiilor ITI și a planurilor de investiție depuse.

Formula recomandată de alocare a fondurilor:

- Dacă va fi doar un ITI per regiune, iar acesta va fi respectivul pol de creștere, se va aplica abordarea numărul 2;
- Dacă nu va exista un ITI în toate regiunile, se va aplica abordarea numărul 2 (după ajustarea sumei totale de alocare în funcție de regiune). Dacă într-o regiune se va alege un ITI mai mic decât polul de creștere, atunci se va lua în considerare ajustarea (reducerea) sumei.
- Dacă va exista mai mult de un ITI per regiune, se va aplica o abordare cu doi pași: mai întâi, abordarea numărul 2 va stabili alocarea ITI pentru fiecare regiune; apoi, acea sumă se va împărți pe baza abordării numărul 3 între zonele ITI alese, folosind populația teritoriului (zona ITI) și cele patru criterii specificate mai sus. Din motive de simplificare, alternativ, este posibil să se folosească doar populația drept criteriu de selectare.

Concluzie. Recomandări finale pentru bazarea Investițiilor Teritoriale Integrate din România pe un număr de variabile. Într-adevăr, acest document va suferi modificări și îmbunătățiri pe baza dialogului permanent dintre Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice (MRDPA), Ministerul Fondurilor Europene (MFE), și Banca Mondială, și pe măsură ce deciziile GR devin disponibile. Indiferent de detaliile care se vor stabili, este important să recunoaștem că abordarea ITI

³ În această abordare, Alocarea POR totală pentru regiunea de Sud-Est se va utiliza ca și bază, adică, independent de Delta Dunării.

a dezvoltării strategiei pe bază de zonă și colaborarea îmbunătățită între actanții locali ar trebui promovate și aplicate în timp util de către toate zonele urbane extinse din România, indiferent dacă finanțarea ITI devine disponibilă. Ierarhizarea investițiilor în ordinea priorității, luând în considerare întreaga gamă de beneficii (în afara câștigurilor dobândite de locuitorii unei singure autorități locale, adică beneficiarii direcți), este modul corect de a dezvolta o strategie pentru orice zonă urbană funcțională.

1. Introducere

Terminologia folosită în acest document este următoarea:

Program ITI	<i>Instrumentul financiar aplicat în România, coordonat de guvernul național.</i>
Pachet ITI	<i>Un program de investiție care va fi întreprins într-o zonă funcțională; un set de acțiuni (proiecte) prioritare pe baza unei strategii de dezvoltare teritorială integrată.</i>
Proiect ITI	<i>Un proiect sau intervenție specifică în cadrul Pachetului ITI.</i>

1.1 Aria de aplicabilitate și obiectivele Cadrelui⁴

Obiectivul acestui document este de a furniza un cadru pentru aplicarea instrumentului de Investiție Teritorială Integrată (ITI) UE în România pentru perioada de programare 2014-2020. Acesta stabilește un cadru metodologic pentru definirea, selectarea și implementarea pachetelor ITI pentru proiecte, inclusiv îndrumările pentru acordurile instituționale. Documentul include îndrumări generale pentru întocmirea proiectelor finanțate de ITI. Un ghid separat, mai detaliat, va fi întocmit la începutul anului 2015.

1.2 Publicul/Părțile interesate

Cadrul are rolul de a furniza ministerelor naționale și părților interesate locale îndrumări și sugestii cu privire la ITI, inclusiv în ceea ce privește modalitatea de a stabili mecanisme instituționale funcționale și eficiente pentru implementarea ITI. Mai jos sunt prezentate entitățile publice principale direct implicate în ITI la nivel național, regional și local.

Nivel național:	MDRAP - DG pentru Dezvoltare Regională și Infrastructură MDRAP - DG pentru Programe Europene MFE – DG pentru Analiză, Programare și Evaluare MADR - DG pentru Dezvoltare Rurală Organisme Intermediare (OI) pentru PO-uri relevante (unde există OI-uri la nivel național)
Nivel regional:	Agenții Regionale de Dezvoltare (ARD), în calitate de OI pentru Programul Operațional Regional (POR)
Nivel local:	Consiliile de județ, oraș și de comună Entitățile de coordonare ITI locale (de exemplu, asocieri sau parteneriate de dezvoltare intracomunitare)

1.3 Conținutul Cadrelui

După această introducere, definiția și scopul ITI sunt descrise în următoarea secțiune. Acestea sunt urmate de o descriere a finanțării anticipate a pachetelor ITI (secțiunea 3) și a acordurilor instituționale pentru ITI în România (secțiunea 4). Secțiunea 5 prezintă o schemă logică a procesului

⁴ Acest document poate suferi modificări ca urmare a pachetului legislativ final pentru politica de coeziune, Acordul de parteneriat al României cu UE, decizii specifice adoptate de Guvernul României cu privire la instrumentul ITI și discuții suplimentare cu reprezentanții părților interesate.

pentru pregătirea și implementarea unui pachet ITI și apoi detaliază opțiunile pentru selectarea zonelor ITI cu criteriile aferente. Secțiunea 7 prezintă implementarea la nivelul individual al proiectului ITI, inclusiv procesele de bază de monitorizare și evaluare. Secțiunea 8 rezumă cadrul temporal anticipat pentru gestionarea programului ITI. Mai multe detalii și instrucțiuni pentru programul ITI se găsesc în anexe, inclusiv un set de întrebări și răspunsuri, pentru a facilita referințele.

2. Politicile și Instrumentele UE pentru Dezvoltare Teritorială și Urbană Integrată

Politica de coeziune (2014-2020). Obiectivul global al politicii de coeziune europene este de a promova dezvoltarea armonioasă a Uniunii și a regiunilor sale. În această privință, politica de coeziune are o contribuție importantă la cele trei obiective strategice ale Strategiei 2020 pentru Europa:

- Creștere inteligentă, prin sporirea competitivității, în special în regiunile mai puțin dezvoltate;
- Creștere exhaustivă, prin promovarea ocupării forței de muncă și îmbunătățirea bunăstării oamenilor; și
- Creștere ecologică, prin protejarea și îmbunătățirea calității mediului.

Politica de coeziune reprezintă fundația pentru proiectele din Europa care primesc finanțare de la Fondul European pentru Dezvoltare Regională (FEDR), Fondul Social European (FSE) - cele două "Fonduri Structurale" - și Fondul de Coeziune (FC). Politica de Coeziune trebuie să promoveze, de asemenea, o "dezvoltare teritorială" mai echilibrată și mai durabilă - un concept mai amplu decât Politica Regională, care este legată în mod specific de FEDR și se aplică la nivel regional. Extras din fișa informativă a Comisiei Europene (CE) privind ITI:

*"Multiplele provocări cu care se confruntă Europa - economice, de mediu și sociale - arată necesitatea unei abordări integrate și teritoriale, pentru a oferi un răspuns eficient. O abordare integrată și teritorială este multi-dimensională, fiind personalizată pentru a se adapta caracteristicilor și rezultatelor unui anumit loc. Aceasta poate însemna depășirea limitelor administrative tradiționale și poate necesita o mai mare disponibilitate a diferitelor niveluri de guvernare de a coopera și de a coordona acțiunile, în scopul de a atinge obiectivele comune"*⁵

Dezvoltare urbană integrată. Diferitele dimensiuni ale vieții urbane se întrepătrund, iar succesul în dezvoltarea urbană poate fi adesea realizat printr-o abordare integrată. Eforturile de reînnoire urbană fizică trebuie combinate, de exemplu, cu măsuri pentru promovarea educației, dezvoltării economice, incluziunii sociale și protejarea mediului. Dezvoltarea unor parteneriate puternice între cetățenii locali, societatea civilă, economia locală și diferitele niveluri de guvernare constituie o condiție preliminară. Propunerile din partea Comisiei Europene (CE) pentru Politica de Coeziune 2014-2020 sunt menite să îmbunătățească dezvoltarea urbană durabilă, cu scopul de a consolida rolul orașelor.

Reglementarea Fondului European pentru Dezvoltare Regională (FEDR) propusă, prevede o concentrare sporită pe dezvoltarea urbană durabilă. Acest lucru ar trebui realizat prin alocarea unui minimum de 5% din resursele FEDR pentru dezvoltarea urbană durabilă.

⁵ http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/iti_en.pdf

Pentru perioada de programare 2014-2020, Comisia Europeană a introdus două noi instrumente de stimulare a dezvoltării teritoriale integrate:

- Investiții Teritoriale Integrate (ITI)
- Dezvoltare locală condusă de comunități (CLLD)

2.1 Investiții Teritoriale Integrate (ITI)

Investițiile Teritoriale Integrate (ITI) permit Statelor Membre UE să grupeze finanțarea de la mai multe axe prioritare ale unui sau mai multor Programe Operaționale (PO) pentru a asigura implementarea unei strategii integrate pentru un anumit teritoriu. ITI pot fi utilizate în mod eficient doar în cazul în care zona geografică specifică în cauză are o strategie teritorială intersectorială integrată. ITI constituie un instrument financiar nou pentru accesarea fondurilor UE pe baza cooperării între administrațiile publice locale și alte părți interesate relevante și se axează pe nevoile ierarhizate în ordinea priorității din zona lor geografică. Instrumentul este specificat în Articolul 36 al Regulamentului nr. 1303/2013 din 17 decembrie 2013, care va ghida implementarea Politicii de Coeziune 2014-2020.

Elementele cheie ale unui program ITI sunt următoarele:

- un teritoriu desemnat;
- o strategie de dezvoltare teritorială integrată aferentă;
- un pachet de acțiuni (proiecte) prioritare care se vor implementa; și
- acorduri de guvernare pentru a gestiona implementarea pachetului ITI.

ITI se bazează pe conceptul zonelor urbane funcționale, unde părțile interesate locale pot să demareze inițiative comune, stabilind o legătură între activitățile finanțate în primul rând de către Fondul European pentru Dezvoltare Regională (FEDR) și Fondul Social European (FSE).⁶

Fișa informativă a Comisiei Europene referitoare la ITI identifică patru beneficii principale:

- Potențialul de a duce la un rezultat agregat mai bun pentru aceeași sumă de investiție publică;
- Delegarea și gestionarea ITI împuternicește actanții sub-regionali (de exemplu, orașe, părți interesate locale etc.);
- O certitudine mai mare cu privire la finanțarea disponibilă pentru acțiuni integrate (din moment ce un ITI va avea sursele de finanțare definite de la început);
- Potențialul de a debloca potențialul sub-utilizat la nivel local, municipal și regional, considerând că ITI este un instrument conceput pentru o abordare teritorială a dezvoltării.

2.2 Dezvoltare locală condusă de comunități (CLLD) și relația acesteia cu ITI

Dezvoltarea locală condusă de comunități (CLLD) este un instrument specific pentru utilizare la nivel sub-regional, complementar cu alte tipuri de asistență pentru dezvoltarea la nivel local. CLLD poate să mobilizeze și să implice comunitățile și organizațiile locale să contribuie la scopurile Strategiei 2020 Europa pentru creștere inteligentă, durabilă și exhaustivă, promovând coeziunea teritorială și atingerea unor obiective specifice politicii.

Obiectivele principale ale CLLD sunt:

⁶ Țările membre pot, de asemenea, să utilizeze fonduri din fondurile rurale de dezvoltare și de pescuit (FEADR și FEPAM), după cum este necesar.

- încurajarea comunităților locale să dezvolte abordări ascendente integrate, în circumstanțe în care există necesitatea de a răspunde la provocările teritoriale și locale, care solicită schimbări structurale;
- construirea capacității comunitare și stimularea inovării (inclusiv inovarea socială), a spiritului antreprenorial și a capacității de schimbare prin încurajarea dezvoltării și descoperirii potențialului neexploatat din cadrul comunităților și teritoriilor;
- promovarea proprietății comunitare prin creșterea participării în cadrul comunităților și construirea unui spirit de implicare și proprietate care poate crește eficiența politicilor UE; și
- asistarea guvernării la multiple niveluri prin asigurarea unei rute care permite comunităților locale să ia pe deplin parte la modelarea implementării obiectivelor UE în toate zonele.

Nivelul de participare și proprietate al părților interesate este considerat a fi una dintre principalele condiții pentru succesul strategiilor de dezvoltare urbană integrată. Proiectele se bucură de cel mai mult succes atunci când răspund nevoilor locale percepute și au sprijinul activ al unei game mari de parteneri locali - nu doar autoritățile locale, dar și sectorul privat și non-profit. Parteneriatul dintre aceste părți interesate trebuie să reflecte alcătuirea socio-economică a zonei urbane funcționale. O atenție deosebită trebuie acordată implicării utilizatorilor, a beneficiarilor direcți, precum și a altor voci care nu pot fi împuternicite să acționeze și să aibă un impact asupra schimbării. În special, membrii grupurilor marginalizate pot juca un rol-cheie în intervențiile CLLD de succes.

Potrivit proiectului Acordului de parteneriat, România intenționează să utilizeze instrumentul CLLD: (i) în zonele rurale, prin intermediul FEADR, clădind pe Grupurile de Acțiune Locale existente (GAL), care au activat pe parcursul ciclului 2007-2013; (ii) în zone sărace din cadrul centrelor urbane (prin intermediul FEDR și FSE); și (iii) în zonele de coastă prin intermediul FEPAM și FSE.

Relația dintre cele două instrumente, ITI și CLLD, se bazează pe suprapunerea spațială potențială între zonele corespondente de intervenție. De exemplu, există deja multiple GAL operaționale în Regiunea Deltei Dunării. În măsura în care are relevanță, inițiativele CLLD pot și ar trebui să facă parte din strategii de dezvoltare integrate. În acord cu obiectivele economice, sociale și de coeziune teritorială, intervențiile CLLD pot ajuta la abordarea problemelor legate de șomaj și sărăcie. În mod specific, GAL pot fi implicate în elaborarea strategiilor de dezvoltare integrate și în implementarea proiectelor ITI individuale conexe. În funcție de structura instituțională aleasă, reprezentanții GAL ar trebui să aibă un cuvânt de spus în organismul de coordonare a dezvoltării ITI la nivelul unei anumite zone urbane funcționale.

2.3 Experiența internațională cu ITI

Experiența internațională demonstrează că abordările teritoriale ajută la îmbunătățirea accesibilității, valorifică economiile de aglomerație, oferă servicii de interes economic general și îmbunătățesc dimensiunea zonelor funcționale.⁷ În România, serviciile publice de alimentare cu apă și gestionarea deșeurilor solide, de exemplu, au beneficiat deja de o abordare teritorială în anumite zone ale țării. Transportul public, rețelele de drumuri regionale, turismul, formarea profesională, cercetarea & dezvoltarea, zonele de patrimoniu cultural și dezvoltarea economică locală reprezintă alte aplicații viitoare posibile ale abordărilor teritoriale în România. În special, rețelele rutiere prezintă aspecte teritoriale atât la nivel UE, cât și la nivel național.

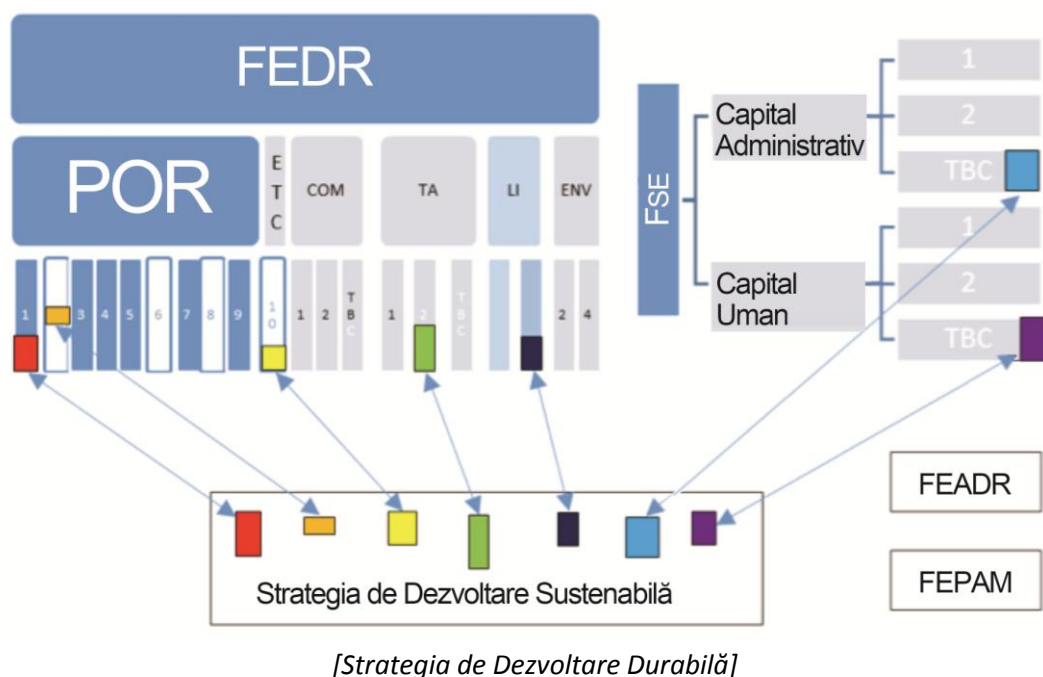
⁷ Sursa: "Place-Based Territorially Sensitive and Integrated Approach", Ministerul Dezvoltării Regionale Polonia, Varșovia, 2013.

3. Finanțarea ITI în România

1.1 Alocarea financiară anticipată pentru ITI din fondurile CE

Per politică UE, trebuie să se finanțeze un program ITI din cel puțin două axe prioritare diferite sub un singur Program Operațional.⁸ Cu toate acestea, instrumentul poate atrage fonduri dintr-o combinație mai complexă de FEDR, FSE și finanțări din Fondul de Coeziune (FC) și poate fi completat cu asistență financiară de la FEADR și FEPAM. Însă, nu este posibil să se finanțeze un program ITI doar din FEADR și/sau FEPAM.

Figura 1. Surse potențiale ITI de fonduri în România

În România, programul ITI se va finanța din cel puțin FEDR și FSE. Fondurile din FEDR sunt pentru așezări cu mai mult de 10.000 de locuitori, în timp ce FSE nu are nicio limitare bazată pe dimensiunea populației. Sursele potențiale adiționale din alte fonduri și PO se vor stabili în această etapă. Se anticipează că principalele fonduri pentru ITI se vor asigura din Programul Operațional Regional (POR), anticipat în prezent la aproximativ 350 milioane de euro, sau 5% din suma totală alocată POR. În legătură cu procesul bugetar în curs de desfășurare cu privire la fondurile UE, sumele pentru ITI se vor stabili pentru fiecare dintre programele operaționale care vor participa la programul ITI, așa cum este ilustrat mai jos. Tipurile anticipate de investiții și organismele intermediare legate de fiecare PO sunt enumerate în Anexa B.

Tabelul 1. Programele Operaționale ale României și participarea ITI a acestora în 2014-2020

Ministerul ITI	PO	Fond	Participare ITI	Fonduri ITI alocate?
MDRAP	• PO Capacitate Administrativă	FSE	DA	De discutat
	• PO Regional	FEDR	DA	

⁸ Sursa: Fișa CE privind ITI 2013

http://ec.europa.eu/regional_policy/what/future/pdf/preparation/fiche_integrated_territorial_investment.pdf

	<ul style="list-style-type: none"> • PO Cooperare Teritorială Europeană 	FEDR	De discutat
MFE	<ul style="list-style-type: none"> • PO Capital Uman 	FSE	DA
	<ul style="list-style-type: none"> • PO Competitivitate 	FEDR	DA
	<ul style="list-style-type: none"> • Infrastructură mare 	FEDR	DA
	<ul style="list-style-type: none"> • PO Asistență tehnică 	FEDR	De discutat
MARD	<ul style="list-style-type: none"> • PO Dezvoltare Rurală 	FEADR	De discutat
	<ul style="list-style-type: none"> • PO Pescărie 	FEPAM	De discutat

Un avantaj al finanțării ITI pentru autoritățile locale și alte entități într-o zonă ITI, este că volumul fluxurilor de finanțare corespunzătoare va fi determinat ("asigurat") la momentul aprobării pachetului ITI, ca parte din strategiile de dezvoltare integrate. Cu toate acestea, fiecare proiect ITI individual trebuie să treacă prin procedurile normale de evaluare și aprobare din cadrul respectivului PO (cu modificări minore, precum evaluări "admise/respinse" în loc de scoruri cantitative, așa cum este propus în acest document). După doi ani de implementare, se va realiza o evaluare a performanței fiecărei zone ITI, în funcție de volumul contractat la acel moment. Acest lucru poate duce la anumite realocări de finanțare între zonele ITI cu scopul de a asigura implementarea eficientă a programului și absorbția fondurilor globale.

Axele prioritare eligibile din cadrul POR pentru finanțare ITI sunt evidențiate cu caractere aldine mai jos:⁹

- **Axa prioritară 1 - Consolidarea tehnologiei pentru C&D și inovare**
- **Axa prioritară 2 - Creșterea competitivității întreprinderilor mici și mijlocii**
- **Axa prioritară 3 - Dezvoltare urbană (poli de creștere; alte municipalități; orașe/comune)**
- **Axa prioritară 4 - Protejarea mediului și promovarea utilizării eficiente a resurselor**
- **Axa prioritară 5 - Promovarea sistemelor de transport durabile**
- **Axa prioritară 6 - Promovarea ocupării forței de muncă și sprijinirea mobilității forței de muncă**
- **Axa prioritară 7 - Dezvoltarea infrastructurii de sănătate și sociale**
- **Axa prioritară 8 - Promovarea incluziunii sociale și combaterea sărăciei**
- **Axa prioritară 9 - Investiții în educație, abilități și formare permanentă**
- **Axa prioritară 10 - Asistență tehnică**

În ceea ce privește alte programe operaționale, axele prioritare care vor contribui la grupul de finanțare ITI se vor stabili în viitorul apropiat, de îndată ce Acordul de Parteneriat și documentele programatice specifice PO sunt finalizate.

3.2 Abordarea alocării de finanțare pentru Zonele ITI

Suma totală de finanțare ITI pentru România se va stabili ca fiind o parte din axele prioritare din PO participante, după cum indică secțiunea anterioară. Valoarea totală a Investițiilor Teritoriale de Integrare nu implică fonduri adiționale, însă, după cum s-a specificat anterior, finanțarea ITI este pre-alocată - în mod normal, acest lucru este atrăgător pentru beneficiari, care se bucură de termene mai mari pentru conceperea intervențiilor, pregătirea pachetelor de aplicații și a documentației

⁹ SINTEZA Programului Operațional Regional (dezvoltare urbană + SUERD + ITI), MDRAP

tehnice etc. Mai mult, ITI atrage fonduri din structura de finanțare UE existentă pentru a facilita implementarea intersectorială integrată a strategiilor teritoriale.

De îndată ce zonele ITI au fost alese, valoarea totală a ITI trebuie împărțită între pachetele ITI selectate. Abordările care se vor lua în considerare sunt subliniate mai jos, urmate de recomandări corespunzătoare unor diferite scenarii posibile.

Ipoteze. Următorul set de ipoteze se bazează pe ceea ce se cunoaște în acest moment:

- (i) Se va reține o sumă de la început, cel puțin din FEDR și respectiv FSE, pentru programul ITI.
- (ii) Finanțarea totală pentru POR (o parte din FEDR) este împărțită între regiuni de la început, pe baza unei formule stabilite.
- (iii) Fondurile pentru ITI dintr-o anumită regiune vor face parte din suma totală din POR alocată pentru respectiva regiune, conform punctului (ii) de mai sus. În același timp, dacă o regiune nu include niciun ITI, aceasta tot va primi aceeași sumă totală POR alocată pe baza (ii).
- (iv) Se va stabili un budget ITI de către fiecare PO încă de la început, ca parte din suma totală ITI la nivel național. Prin urmare, alocarea fondurilor ITI respectivei zone ITI (pentru pachetul ITI) se va realiza în cadrul fiecărui PO.
- (v) Se preconizează că finanțarea unui pachet ITI va aborda doar o parte din nevoile totale de investiție dintr-o zonă. Cu alte cuvinte, în afara pachetului ITI, autoritatea locală participantă și alte entități implicate (de ex., universități) din zona urbană funcțională pot candida individual pentru finanțare UE pentru alte proiecte, prin intermediul oricăror PO pentru care intervenția lor propusă ar fi eligibilă.

Alocare. Mai întâi, trebuie să se aloce o sumă pentru ITI Delta Dunării, datorită caracteristicilor sale speciale și angajamentul guvernului de a interveni în această zonă într-un mod integrat, multi-sectorial. Acest lucru se va realiza, în mod ideal, de îndată ce planul de investiție al acestei zone ITI este finalizat, în special dacă (după cum s-a presupus) alocarea prin intermediul pachetului ITI se va realiza în cadrul fiecărui PO.

Abordări alternative de alocare, cu avantajele și dezavantajele aferente, după cum este subliniat mai jos:

1. Alocare în funcție de populație
 - Avantaje: Simplu;
 - Dezavantaje: Nu ia în considerare alte diferențe locale (și potențial relevante).
2. Alocare în funcție de alocarea POR pe bază de regiune (presupunând doar un ITI per regiune)
 - Avantaje: Simplu și ar lua în considerare diferențele regionale (nu neapărat ITI specifice ZUF);
 - Dezavantaje: Nevoile aferente de finanțare ale zonelor ITI pot diferi de nevoile totale de finanțare și caracteristicile la nivel de regiune, în special dacă zona ITI nu reprezintă un pol de creștere în regiune, ci unul mult mai mic.

Note: în această abordare, Alocarea totală a POR pentru regiunea de sud-est se va utiliza ca bază, adică fără a lua în considerare Delta Dunării ca fiind un alt ITI în regiunea SE. Dacă s-ar alege un ITI mai mic decât polul de creștere într-o anumită regiune, se va lua în considerare ajustarea (reducerea) sumei ITI alocate.

3. Alocare pe bază revizuirii și evaluării competitive a unei strategii și plan de investiție

- Avantaje: Ar lua în considerare diferențele zonei ITI și ar deschide concursul pentru mai mulți candidați, permițând alegerea celui mai bun dintr-un grup mai mare;
- Dezavantaje: Complicat și necesită mult timp (pentru, probabil, o valoare adăugată scăzută).

Recomandări:

- Dacă va exista o singură regiune ITI, iar aceasta va fi respectivul pol de creștere, se va aplica abordarea numărul 2;
- Dacă nu va exista un ITI în toate regiunile, se va aplica abordarea numărul 2 (după ajustarea sumei totale de alocare în funcție de regiune). Dacă într-o regiune se va alege un ITI mai mic decât polul de creștere, se va lua în considerare o ajustare (reducere) a sumei.
- Dacă va exista mai mult de un ITI per regiune, se va aplica o abordare cu doi pași: mai întâi, abordarea numărul 2 va stabili alocarea ITI pentru fiecare regiune; apoi, acea sumă se va împărți pe baza abordării numărul 3 între zonele ITI alese, folosind populația teritoriului (din motive de simplificare) sau un set de criterii mai complex, după cum urmează:

1. Populația teritoriului (zona urbană funcțională ITI), pe baza datelor Recensământului din 2011

2. Calitatea Strategiei și Planului de investiții (Acțiuni prioritare) pentru Zona ITI

- a. Punctul forte al strategiei teritoriale integrate (*parțial evaluat pe baza Ghidului de bune practici pentru Strategiile de Dezvoltare Regională¹⁰*);
- b. Gradul beneficiilor de integrare anticipate ale planului de investiție pentru întreaga zonă urbană funcțională;
- c. Gradul de implicare al actanților non-publici (de exemplu, universități, organizații non-profit, firme private etc.) în conceptul și implementarea proiectelor ITI.

3. Nivelul de pregătire pentru Implementare și Post-Implementare O&Î / Capacitatea Beneficiarului și Sustenabilitatea Financiară a Investiției

- d. Capacitatea Financiară a Beneficiarilor pentru Acoperirea Noilor Investiții și a Viitoarelor costuri de O&Î (Operațiune & Întreținere);
- e. Nivelul de Pregătire al Proiectului (studii de fezabilitate și/sau planuri tehnice detaliate pregătite; analiza O&Î realizată; documente referitoare la proprietate pregătite etc.);
- f. Performanța Absorbției 2007-2013 (capacitate de implementare demonstrată; dimensiunea portofoliului pentru 2007-2013 este similară cu nivelul solicitat pentru 2014-2020).

4. Importanța pentru Economia Regională și Națională. Importanța zonei din perspectiva concentrației de populație și a activității economice la nivel regional și național.

5. Mediu de abilitare. Zona urbană funcțională demonstrează că există condiții de bază pentru un parteneriat ITI de succes între mai multe părți interesate locale. Indicatori potențiali pot fi: numărul de firme înregistrate; numărul de ONG-uri; experiența anterioară în implementarea proiectelor în parteneriat etc.

¹⁰https://www.espon-usespon.eu/dane/web_usespon_library_files/674/zl_best_practice_guidelines_for_regional_development_strategies_grids.pdf

Fiecare strategie teritorială trebuie să identifice sursele de finanțare anticipate sau potențiale pentru fiecare proiect din planul de investiție aferent, inclusiv acelea care se vor finanța prin fonduri non-UE.

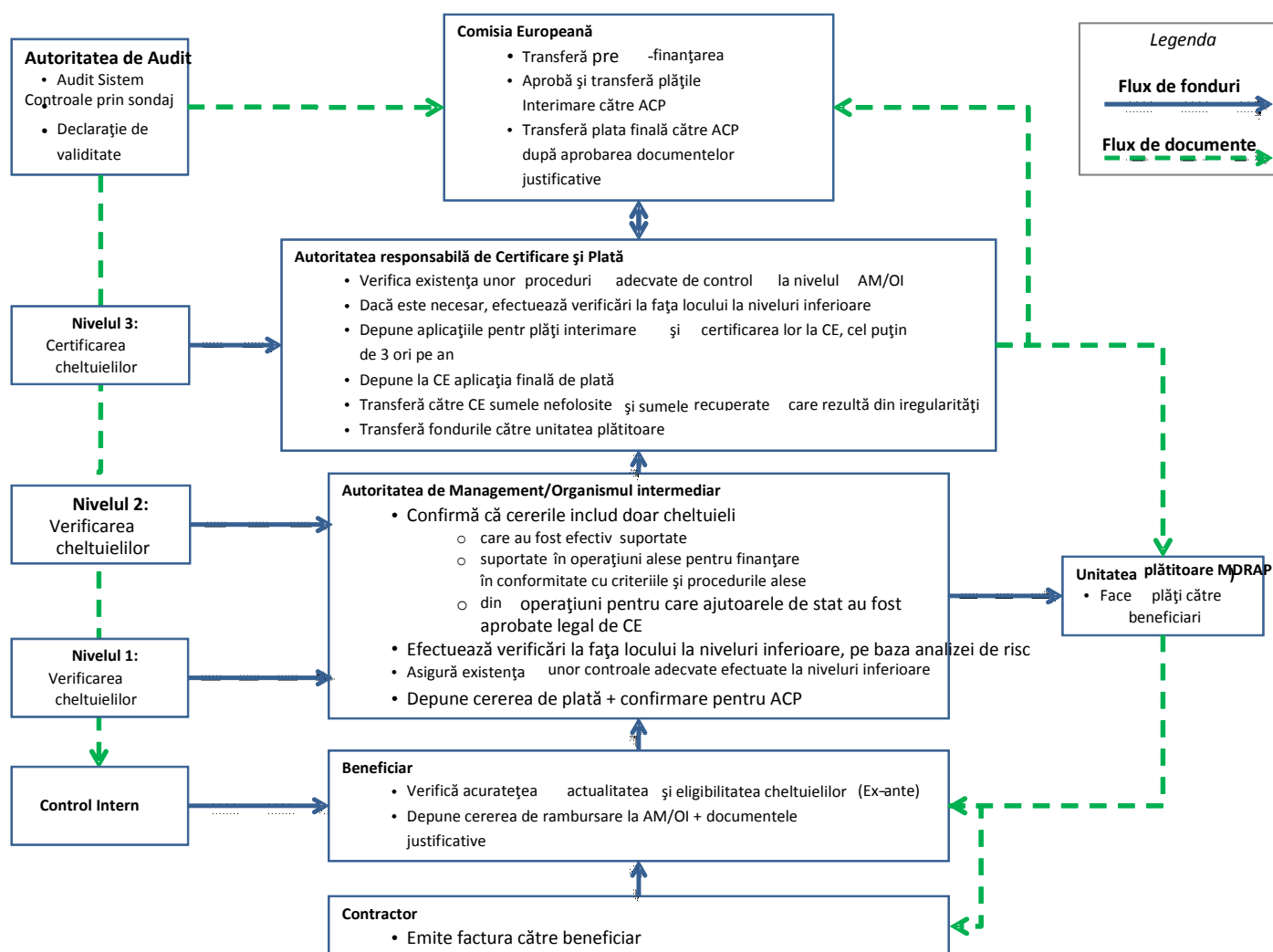
Contribuția financiară a beneficiarilor. Va fi nevoie de anumite dovezi pentru a atesta că localitățile au fondurile și capacitatea de a implementa programul ITI. Cerințele de co-finanțare pentru proiectele finanțate de UE în cadrul unui program ITI vor urmări procedurile stabilite pentru fiecare PO/fond, variind de la 2 procente la 15 procente.

Capacitatea financiară. Capacitatea financiară se referă la capacitatea beneficiarului (de exemplu, autoritatea locală) de a: (a) furniza fondurile proprii (fonduri de contrapartidă) necesare, într-un timp util pentru a permite implementarea fără probleme a unei investiții finanțate de UE; și (b) asigura că are fonduri adecvate disponibile pentru costurile de operațiuni și întreținere (O&Î) ale respectivei investiții pe parcursul duratei sale de viață. În plus, este nevoie de acorduri instituționale adecvate și capacitate pentru O&Î.

3.3 Fluxurile financiare ale unui Beneficiar ITI

În urma aprobării unui pachet ITI și a fiecărui proiect ITI individual, procesul de implementare și fluxurile financiare aferente respectă procesul normal pentru respectivul PO. Fluxul financiar care se aplică POR este inclus mai jos ca exemplu.

Figura 2. Fluxul financiar pentru un Proiect ITI tipic finanțat de POR

3.4 Cum se estimează suma totală a ITI

Suma de finanțare care se va aloca de către Guvernul României pentru instrumentul financiar ITI se poate stabili pe baza unei abordări "descendente" sau "ascendente", după cum este evidențiat mai jos.

OPȚIUNEA A: "Descendent". Se poate defini în avans un anumit procentaj și o anumită sumă din bugetul fiecărui PO participant la ITI. De exemplu:

Tabelul 2. Exemplu ilustrativ al alocării ITI

Minister ITI	PO	Fond	% alocare către ITI	Sumă estimată (mil. EURO)
MDRAP	• PO Capacitate Administrativă	FSE	3%	150

	<ul style="list-style-type: none"> • PO Regional • PO Cooperare Teritorială Europeană 	FEDR	5%	350
		FEDR	-	-
MFE	<ul style="list-style-type: none"> • PO Capital Uman • PO Competitivitate • Infrastructură mai mare • PO Asistență tehnică 	FSE	3%	150
		FEDR	5%	150
		FEDR	2%	100
		FEDR	5%	150
MADR	<ul style="list-style-type: none"> • PO Dezvoltare Rurală • PO Pescării 	FEADR	2%	70
		FEPAM	1%	30
TOTAL: 1,100 milioane EURO				

Prin urmare, această sumă se va împărți între pachetele de proiecte ITI aprobate, după cum este descris în secțiunea 3.2.

Avantaje:

- Poate fi definit într-un interval rezonabil încă de la început și prin urmare poate asigura:
 - (a) o indicație utilă a numărului maxim de pachete ITI; și
 - (b) certitudine pentru autoritățile locale în ceea ce privește amploarea programului ITI.
- Permite definirea în timp util a defalcărilor bugetului PO.
- Din moment ce ITI este un mecanism nou - asociat cu oportunități de dezvoltare, cât și cu riscuri de implementare/absorbție - ar fi rezonabil pentru GR să decidă în ce măsură țara va aplica ITI pe parcursul primei perioade de programare.

Dezavantaje:

- Depinde de "furnizare"

OPȚIUNEA B: "Ascendent" O abordare alternativă ar fi să se evalueze mai întâi cererea efectivă pentru ITI, cererile ITI eligibile și proiectele anticipate care se vor finanța din fiecare PO. Adăugarea finanțării estimate ITI din PO va oferi o sumă totală ITI pentru întreaga țară.

Avantaje: Depinde de cerere

Dezavantaje: Proces foarte lung, care împiedică bugetarea PO la timp

Recomandare: Opțiunea "Descendentă" este alegerea cea mai bună datorită nevoilor de bugetare PO și deoarece o sumă ITI limitată poate fi justificată din moment ce perioada 2014-2020 este prima perioada a aplicării ITI. Instrumentul se va aplica doar în zonele bine pregătite pentru implementarea efectivă.

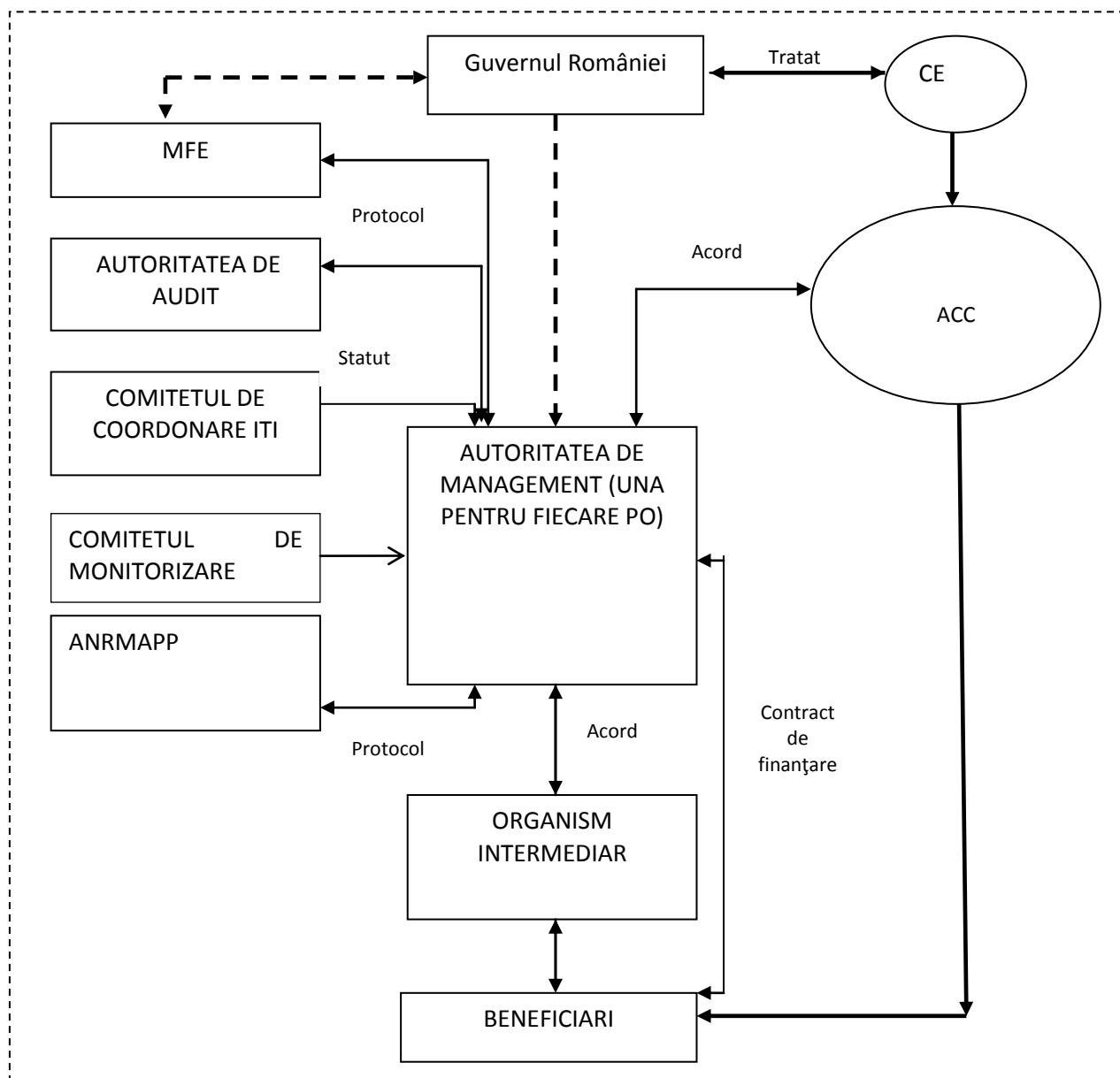
4. Acorduri Instituționale pentru ITI în România

4.1 Acorduri Instituționale generale

Autoritatea de Management a fiecărui Program Operațional (PO) implicat are responsabilitatea finală de a gestiona și implementa operațiunile unui ITI, ca și în cazul proiectelor individuale finanțate de fiecare PO. Conform Regulamentului privind dispozițiile comune UE legate de fondurile FSIE (nr. 1303/2013), AM poate, totuși, să desemneze organisme intermediare, inclusiv autorități locale, organisme de dezvoltare regională, organizații non-guvernamentale etc., pentru a efectua o parte sau toate aceste sarcini. Forma și gradul de delegare a gestiunii ITI poate varia în funcție de acordurile administrative ale unei anumite regiuni. Cercetările sugerează că programele cele mai de

succes ale UE asociate cu o abordare integrată eficientă (de exemplu, URBAN II) implică o gamă largă de parteneri locali (inclusiv sectorul privat, non-profit și comunitate/cetățeni), într-o abordare condusă de comunitate, care oferă informații în ceea ce privește nevoile și prioritățile locale, împreună cu răspunsurile optime. Delegarea sarcinilor de la AM la OI se face prin intermediul unui ACORD, conform figurii de mai jos.

Figura 3. Schema logică a acordurilor instituționale generale ITI

4.2 Acorduri Instituționale la nivel național

Un Comitet Național de Coordonare a Instrumentelor Structurale (CNCIS) asigură implementarea globală consecventă a Instrumentelor Structurale Europene (ISE) în România, inclusiv ITI. Având în vedere caracterul intersectorial și multi-fond al ITI, Ministerul Fondurilor Europene (MFE), în calitate de coordonator al fondurilor ISE în România, va prezida CNCIS. De asemenea, se va stabili un Secretariat pentru Comitet în MFE, drept punct de contact național pentru aspectele legate de ITI. Având în vedere caracteristicile regionale și teritoriale ale programului ITI, MFE va lucra în strânsă

colaborare cu MDRAP și alte agenții implicate (de exemplu, Agențiile de Dezvoltare Regională). Comitetul va coordona ambele instrumentele de dezvoltare teritorială (ITI și CLLD).

La nivelul MDRAP, se va stabili o Comisie pentru Evaluarea Strategiilor ITI (CESITI). Principalele responsabilități ale acesteia vor include:

- alegerea strategiilor și a zonelor urbane funcționale care vor implementa ITI;
- corelare între strategii la diferite niveluri teritoriale (coordonare verticală);
- alinierea la strategiile sectoriale și alte măsuri propuse (coordonare orizontală);
- implementarea unui cadru de performanță, inclusiv ținte legate de obiectivele de competitivitate și coeziune din cadrul respectivului teritoriu ITI;
- aprobarea strategiilor ITI depuse; și
- monitorizarea implementării strategiilor teritoriale, inclusiv evaluarea impactului.

Acorduri de coordonare între fondurile ISE. Din moment ce ITI va implica probabil o abordare multi-fond pentru ambele zone urbane și programul Delta Dunării (folosind FEDR și FSE, și posibil alte fonduri din România), coordonarea dintre fondurile ISE va fi critică. Aceasta se va asigura prin intermediul Comitetului Național de Coordonare a Instrumentelor Structurale (CNCIS) menționat mai sus și a Secretariatului său din cadrul MFE.

Delegarea sarcinilor de management și implementare. Delegarea sarcinilor de management legate de un ITI nu este obligatorie. Autoritățile locale (prin intermediul asociațiilor/parteneriatelor, *a se vedea* 4.3 de mai jos) vor fi responsabile cel puțin, de pregătirea și selectarea proiectelor. Se prevede acoperirea costurilor de management legate de implementarea ITI de către PO TA și/sau din axa TA a PO. După cum descrie acest cadru ulterior (*a se vedea* secțiunea 5.2), de îndată ce o strategie ITI este aprobată, proiectele individuale vor urma cursul tipic stabilit în procedurile PO care finanțează o anumită intervenție. Cu alte cuvinte, acordurile AM-OI pentru proiectele ITI sunt cele stabilite de fiecare PO - inclusiv prin intermediul Acordului Cadru între MA-OI, Manualele de procedură și, în cazul POR, Contractul de Finanțare AM-OI.

4.3 Acorduri Instituționale la nivelul zonei ITI

Pentru fiecare zonă selectată pentru implementarea ITI, va exista o structură de management la nivelul teritorial local, cu capacitate administrativă suficientă pentru elaborarea strategiei de dezvoltare integrată și ulterior, pentru coordonarea implementării proiectelor. Astfel de acorduri instituționale pot lua forme diferite.

Exemple potențiale de asocieri ale părților interesate locale:

- Un Parteneriat înregistrat între autoritățile locale și alți actanți regionali și locali relevanți, fiecare reprezentat în Consiliul Parteneriatului, care desemnează un "lider"/"coordonator" (de exemplu, orașul de bază în zona urbană funcțională sau un alt beneficiar ales de Consiliu).
- O Asociație (ONG) a autorităților locale (AL) în zona ITI, prin reprezentarea AL implicate, pentru coordonarea activităților ITI generale și sprijinirea implementării proiectelor conexe de către respectivele AL beneficiare. Poate fi guvernată de un Consiliu, de exemplu, prezidat de cea mai mare AL din zonă (de exemplu, în cazul unui pol de creștere); în acest caz, Consiliul Județean va fi reprezentat în cadrul Consiliului ITI. Aceasta poate fi numită o asociație sau agenție de dezvoltare metropolitană și va avea personal care nu ocupă poziții de funcționari. Fiecare autoritate locală (AL) participantă trebuie reprezentată în cadrul Consiliului și va avea o persoană de contact desemnată în cadrul AL pentru orice probleme ITI legate de implementarea proiectului.

- Este posibil să se numească o singură autoritate locală pentru coordonarea implementării ITI în zona urbană funcțională desemnată. În acest caz, ar fi recomandabilă stabilirea unui "comitet de coordonare" cu fiecare instituție participantă reprezentată pentru a asigura participarea amplă și dreptul de proprietate asupra dezvoltării teritoriale.

Atunci când acordul instituțional implică mai mult de o instituție/candidat/beneficiar, se va desemna un "coordonator" care va purta responsabilitatea generală a ITI (de exemplu, o autoritate locală, *denumită în continuare "candidatul ITI"*). Responsabilitățile clare ale fiecărui beneficiar ITI în cadrul acordului instituțional se vor specifica în scris într-un cadru pentru acordul respectiv.

Pentru fiecare proiect ITI, de îndată ce este aprobat, se va încheia un Contract de Finanțare între Autoritățile de Management/Organismele Intermediare și Beneficiar, în conformitate cu regulile fiecărui Fond. Acest proces nu diferă de procesul actual pentru contractarea proiectelor aprobate finanțate de UE. Se poate lua în considerare opțiunea de a include "coordonatorul/candidatul" ITI ca parte terță în cadrul contractului, însă trebuie să se ia în considerare costurile birocrăției în creștere, a întârzierilor procedurale și atingerea unor aspecte sensibile din punct de vedere politic (adică, o AL poate să depindă de semnătura unei alte AL pentru implementarea proiectelor în propria jurisdicție).

Se preconizează că implementarea ITI va implica o mai mare asumare a răspunderii din partea autorităților locale care investesc fonduri UE. În plus față de pregătirea strategiei zonei ITI, atât Candidatul, cât și Beneficiarii dintr-o zonă ITI vor coopera cu Autoritățile de Management ale POR și alte PO implicate.

5. Pregătirea, selectarea și implementarea ITI

5.1 Prezentare de ansamblu a Procesului

Cele două scheme logice de mai jos rezumă procesul ITI "de la început până la sfârșit" în termeni generali, fără a face diferența între cele două scenarii posibile pentru selectarea zonelor ITI prin selecție preliminară sau competiție. Procesul pentru proiecte individuale poate să difere puțin în rândul AM sau PO. Schemele logice incluse mai jos fac referire la POR.

5.2 Scurtă descriere a Procesului

Primul pas în dezvoltarea unei intervenții ITI este definirea zonei urbane funcționale cu părțile interesate care vor fi implicate în conceperea și implementarea pachetului ITI de proiecte. După cum este evidențiat în secțiunea 4.3, aceste părți vor stabili un acord instituțional (parteneriat, asociație, sau desemnarea unei autorități locale unice) și vor desemna unul dintre membri ca și coordonator ITI ("candidat"). Candidatul va fi responsabil pentru: (1) coordonarea procesului de concepere a strategiei de dezvoltare integrate; (2) depunerea candidaturii ITI formale la AM-POR; și (3) coordonarea unui proces de implementare consecvent pentru toate proiectele și beneficiarii ITI. Acordul instituțional (de exemplu, contract de parteneriat) va defini clar responsabilitățile fiecărei părți în fiecare stadiu al ciclului ITI.

Următorul pas al procesului îl constituie dezvoltarea strategiei de dezvoltare integrată. Aceasta include o declarație de viziune, țeluri și obiective, analiza SWOT etc. Aceasta va fi însoțită de un plan de investiții și o listă de proiecte ITI, ierarhizate în ordinea priorității, cu o "fișă de proiect" (descriere scurtă) pentru fiecare intervenție propusă.

Organismul responsabil pentru evaluarea strategiilor și a pachetelor ITI de proiecte propuse aferente, depuse de parteneriatele ITI, este Comisia pentru Evaluarea Strategiilor ITI (CESITI). Membrii CESITI sunt desemnați de către AM-POR și MFE și trebuie să includă un număr de evaluatori independenți desemnați de diferite AM (în conformitate cu tipurile de intervenții propuse în planurile de investiție) și experți de la Organismele Intermediare corespondente (de exemplu, de la Agențiile de Dezvoltare Regională sau alte Organisme Intermediare, după caz). Strategiile depuse se vor evalua după cum urmează: (1) experții OI vor evalua conformitatea administrativă și eligibilitatea strategiei; și (2) evaluatorii independenți vor stabili admisibilitatea strategiei, pe baza unor criterii specifice.¹¹ Pe parcursul procesului, evaluatorii pot să solicite clarificări și Candidatul are oportunitatea de a răspunde la întrebări și de a ajusta/îmbunătăți strategia și pachetul ITI. Evaluatorii vor completa o grilă standard de evaluare, care acoperă atât conformitatea/eligibilitatea, cât și admisibilitatea.

Decizia de a aproba sau respinge o strategie se ia de un alt organism - Comitetului Național de Coordonare a Instrumentelor Structurale (CNCIS). Personalul pentru coordonarea ITI în cadrul MFE va acționa ca Secretariatul CNCIS. La primirea unei decizii favorabile, coordonatorul ITI va publica strategia pe pagina sa de internet.

După ce strategia este aprobată de către CNCIS și pe măsură ce proiectele individuale sunt complet pregătite (cu un studiu de fezabilitate, estimări de cost perfecționate etc.), beneficiarii transmit solicitări de finanțare pentru aceste investiții către AM respectivă a PO implicat. Candidatul ITI continuă să-și asume un rol central în cadrul procesului, oferind supraveghere și coordonare, în conformitate cu contractul de parteneriat ITI local. Fiecare proiect individual va respecta regulile și procedurile PO corespondent. De exemplu, pentru o investiție de infrastructură finanțată de POR, cererea este mai întâi evaluată pe baza conformității administrative și eligibilității și apoi este evaluată pe baza aspectelor tehnice și financiare. Evaluările se vor realiza pe baza criteriilor PO specifice și a grilelor de evaluare, fără a atribui un scor cantitativ (ca și în cazul proiectelor non-ITI); în schimb, fiecare criteriu va fi evaluat cu ADMIS/RESPINS, din moment ce aceste proiecte sunt deja, în esență, pre-aprobate la nivelul fișelor de proiect. Un singur rezultat "respins" va duce la respingerea proiectului. În acest caz, beneficiarul ITI afectat va depune un alt proiect din lista de rezerve.

O altă caracteristică importantă sugerată a evaluării la nivel de proiect ITI este faptul că beneficiarii vor avea oportunitatea de a îmbunătăți candidaturile (de exemplu, studiile de fezabilitate) pe baza feedback-ului preliminar primit de la evaluatorii independenți. Acest feedback include observații de la o cercetare documentară, cât și de la o vizită pe teren (dacă este cazul). Acest proces de îmbunătățire este acceptabil în acest stadiu din moment ce proiectele ITI nu sunt în competiție unul cu celălalt, după cum s-a specificat anterior, acestea fiind pre-aprobate pe parcursul stadiului de evaluare a strategiei.

Atunci când proiectul este considerat pregătit pentru implementare, beneficiarul semnează un contract de finanțare cu AM relevantă și proiectul trece în faza de implementare, în conformitate cu calendarul de activități stabilit.

¹¹ Se vor defini criterii specifice la următoarea iterare a acestui raport.

Figura 4. Proces propus pentru depunerea și evaluarea pachetului ITI (FAZA I)

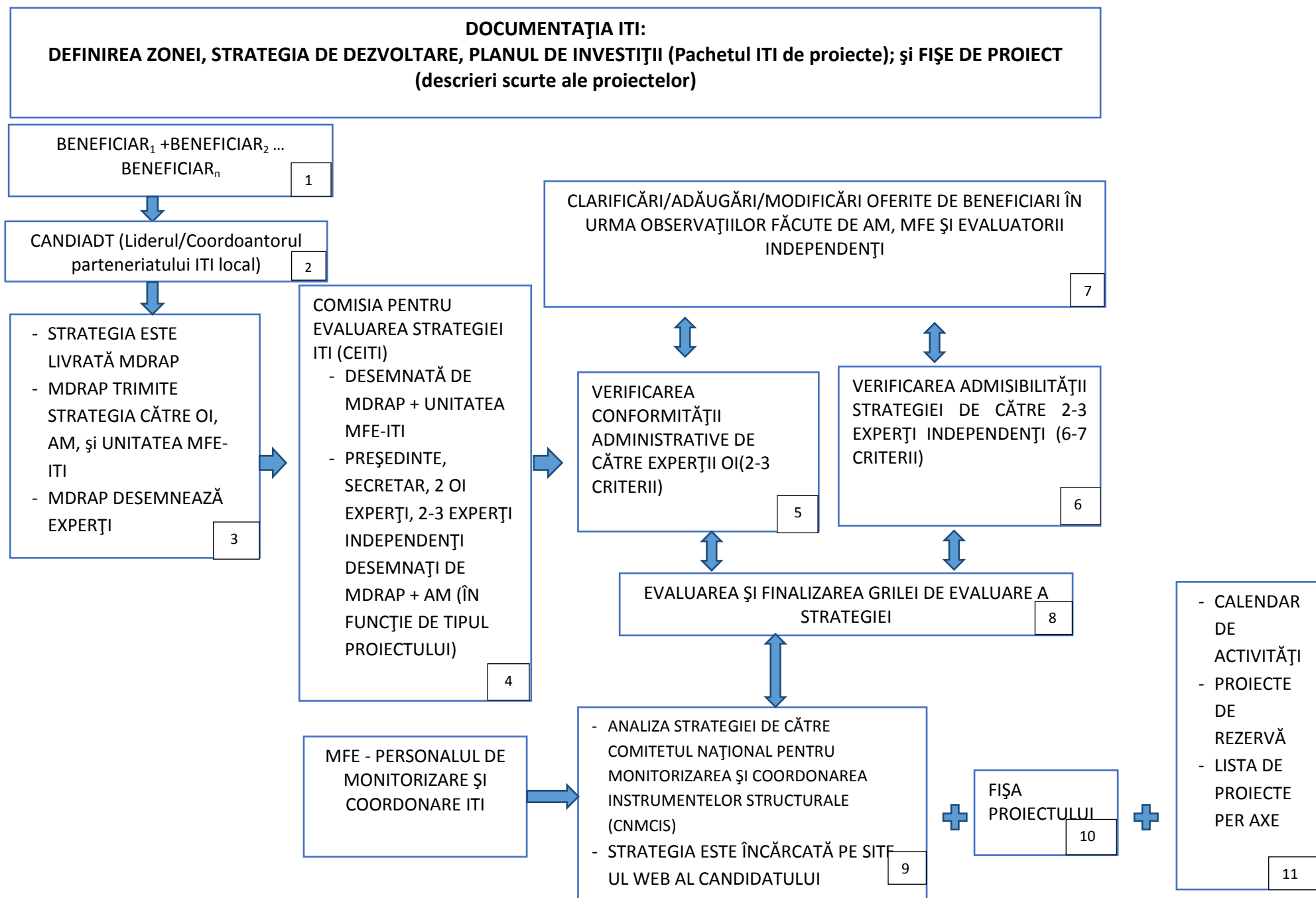
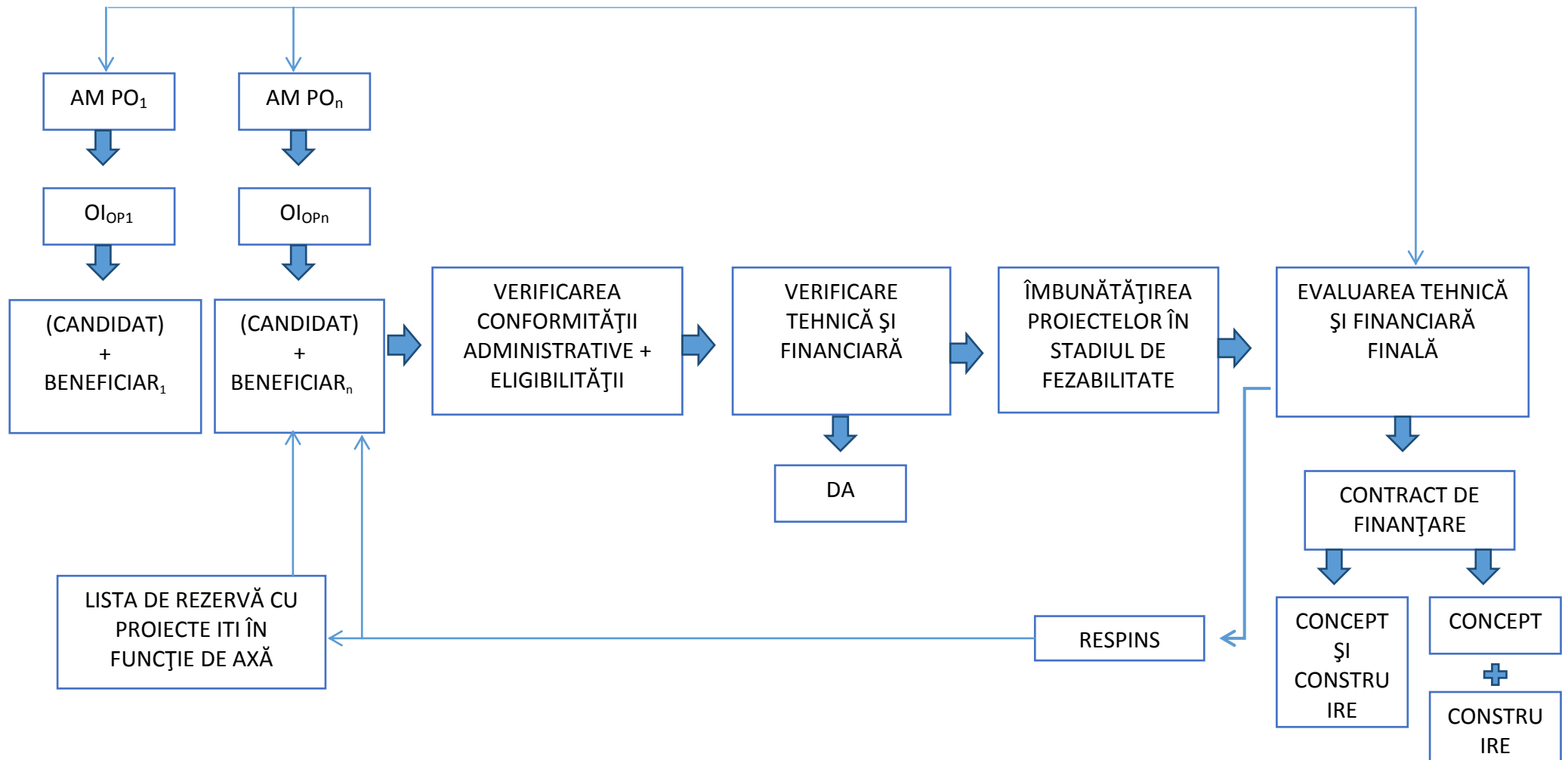

Figura 5. Procesul propus pentru evaluarea și contractarea proiectului ITI individual (FAZA II)

5.3 Definirea Zonelor Urbane Funcționale (ZUF)

Multe orașe mari au devenit, în timp, mai interdependente din punct de vedere economic, cu așezările din jurul lor, constituind o economie și o piața de muncă unică, o comunitate cu interese comune, o zonă urbană metropolitană sau funcțională. Legăturile economice dintre nucleu și periferie pot deveni atât de apropiate, încât o parte nu poate avea succes fără cealaltă. În timp ce granițele politice și administrative tind să fie suficient de stabile și rigide, creșterea urbană, adesea, schimbă caracterul zonei. Prin urmare, o zonă urbană funcțională, de obicei, include un număr de diferite jurisdicții guvernamentale locale.

Diferiți termeni, precum "zonă de navetă", "zonă metropolitană", "zonă urbană extinsă (ZUE)" și "zonă urbană funcțională (ZUF)", fac referire în general la același concept de bază, - adică, o zonă care este legată de centrul urban în termeni geografici și funcționali. Baza de date ESPON 2013 se axează pe Zonele Urbane Funcționale (ZUF) și Zonele Urbane Morfologice (ZUM), unde ZUF sunt definite ca fiind "bazine de muncă ale ZUM, care sunt definite ca zone dens populate, toate acestea în mod independent de orice definiții naționale, administrative sau politice, bazate, în schimb, pe statistici pure."¹² În termeni mai simpli: *o zonă urbană funcțională reprezintă o economie și o piață de muncă unică, o comunitate cu interese comune și potențial pentru acțiuni comune, adesea incluzând o serie de jurisdicții guvernamentale locale. O zonă urbană funcțională poate fi definită pe baza modelelor de navetă din zonă, sau pe baza punctelor forte ale altor legături economice între localitățile vizate.*

La nivel UE, unul dintre studiile cele mai cuprinzătoare referitoare la acest subiect este ESPON 1.1.1. Acesta definește Zonele Urbane Funcționale în țări cu mai mult de 10 milioane de locuitori ca fiind "[zone cu] un nucleu urban de cel puțin 15.000 de locuitori și cu o populație totală de peste 50.000 de locuitori."¹³ Sunt utilizate șapte caracteristici cheie pentru a clasifica diferite ZUF: populația; transportul/conectivitatea; turismul; puncte forte industriale; cunoștințe (număr de studenți cu studii superioare); luarea de decizii în sectorul privat (atractivitate pentru sediile firmelor private); și luarea de decizii în sectorul public (ierarhii și funcții administrative în sistemele urbane).¹⁴

Este posibil să se formeze o varietate de zone pentru implementarea ITI în conformitate cu politica UE pentru Perioada de Programare 2014-2020. Vezi un rezumat al unui document de cercetare referitor la acest subiect în Anexa F.

În România, zona Rezervației Biosferei Delta Dunării a fost deja stabilită ca fiind o zonă ITI și un caz special pentru această perioadă de programare datorită caracteristicilor sale particulare. Această zonă este un teritoriu unic cu caracteristici specifice: populație mică și izolată, specializare și vulnerabilitate economică, acces limitat la servicii etc., cu un potențial puternic pentru turism. Elaborarea unei strategii integrate pentru această zonă este în derulare în județul Tulcea, cu sprijinul Băncii Mondiale.

Zonele funcționale din România construiesc pe baza experienței acumulate cu Planurile Urbane de Dezvoltare Integrate din perioada de programare 2007-2013, în special pe baza politicii poliilor de creștere. (A se vedea Anexa E pentru mai multe detalii) Identificarea zonelor urbane funcționale

¹²http://www.espon.eu/export/sites/default/Documents/ToolsandMaps/ESPON2013Database/3.7_TR-FUAs.pdf

¹³http://www.espon.eu/export/sites/default/Documents/Projects/ESPON2006Projects/ThematicProjects/Polycentricity/fr-1.1.1_revised-full.pdf

¹⁴ Pentru o discuție mai amplă referitoare la cadrul la nivelul UE al ZUF, *a se vedea* Raportul Poliilor de creștere, Banca Mondială, 2013.

pentru implementarea ITI pe parcursul perioadei 2014-2020, va fi supusă unor decizii care sunt prezentate în secțiunea 5.6 de mai jos.

Se anticipează ca utilizarea ITI să se axeze pe două obiective principale:

- **Creșterea zonelor de dezvoltare importante**, cu impact național și regional, sprijinind competitivitatea națională (de exemplu, axare pe inovare, Cercetare & Dezvoltare, acces la rețelele europene etc.); și
- **Dezvoltare teritorială echilibrată**, care asigură acces echitabil la serviciile de interes general, sprijinind obiectivele de coeziune.

Un rezumat al referințelor la conceptul de "teritoriu metropolitan" din legislația română este inclus în Anexa C.

Printre obiectivele strategice de termen lung ale României se enumeră sprijinirea dezvoltării policentrice și stimularea zonelor urbane funcționale, conform Strategiei proiect de Dezvoltare Teritorială din România.¹⁵ Zonele urbane funcționale vor asigura o organizație teritorială mai eficientă și vor permite un acces mai bun la serviciile de interes general, astfel permițând progresul din punctul de vedere al obiectivului de coeziune, cât și al obiectivului de competitivitate.

ITI este un instrument pentru stimularea creației unor zone urbane funcționale puternice. Utilizarea acestui instrument va îmbunătăți mecanismele pentru guvernare teritorială eficientă și cooperare între diferitele părți interesate locale, și va crește descentralizarea responsabilităților de dezvoltare pentru administrațiile publice locale. De asemenea, ITI va ajuta la crearea unor sinergii între fondurile structurale europene și alte surse financiare (de exemplu, bugete naționale sau locale).

FEDR și FSE (și posibil alte fonduri) se vor utiliza pentru implementarea ITI în România. Operațiunile și proiectele orientative și obiectivele lor tematice corespunzătoare sunt enumerate în Anexa B. Alocarea bugetară pentru ITI în cadrul fiecărui PO se va defini în raport cu finalizarea Acordului de parteneriat (AP), la începutul anului 2014. Detaliile legate de tipurile de proiecte, alocările bugetare și fondurile FSIE care contribuie la ITI, vor fi perfecționate după alegerea zonelor ITI și de îndată ce strategiile de dezvoltare teritorială și planurile de acțiune aferente (investiție) devin disponibile.

5.4 Plan de investiție, Pachet ITI, Fișa Proiectului și Lista de rezervă

Planul de Investiții de Capital. Județele și orașele din România utilizează în prezent o strategie de dezvoltare locală formulată pentru o perioadă de 15-20 de ani, reflectând nevoile, politicile și proiectele de dezvoltare ale comunității. Instrumentele actuale de planificare în contextul României nu sunt eficiente pentru planificarea pe termen mediu spre lung, adică pentru 5-7 ani (durata perioadei de programare UE). În plus, aceste planuri nu oferă informații sigure referitoare la capacitatea financiară a beneficiarului, costurile proiectului, cheltuielile de funcționare și întreținere legate de investiție, conform celor estimate înainte de faza studiului de fezabilitate. Planul de Investiție necesar pentru ITI va completa cadrul actual și va umple aceste goluri.

Pachetul ITI. Un pachet ITI include proiecte identificate în strategia de dezvoltare integrată și înaintate de către parteneriat ca fiind intervenții propuse spre a fi finanțate din instrumentul ITI pentru perioada de programare 2014-2020. Aceste proiecte acoperă ZUF, conform celor stabilite de către beneficiari. Valoarea totală a pachetului ITI propus trebuie să fie egală cu alocarea ITI stabilită pentru zona respectivă.

¹⁵ Strategia se va finaliza în 2013 și se va aproba de către Parlament

Fișa proiectului. Fișa proiectului este o descriere succintă a unei intervenții propuse. În cazul unui proiect cu o componentă de lucrări publice, această fișă se va baza pe informațiile cuprinse în studiul de pre-fezabilitate. În mod specific, aceasta va include: date generale (de exemplu, locația proiectului, proprietatea etc.); starea actuală a proiectului; descrierea investiției (de exemplu, nevoia și adecvarea investiției, scenarii tehnice și economice etc.); date tehnice; calendarul de execuție a investiției; costurile estimate ale investiției; și o analiză rezumată a costurilor-beneficiilor. Decizia Guvernamentală 28/2008 include o listă de cerințe pentru studiile de fezabilitate. Pentru o investiție "mică", fișa proiectului va include componente precum obiective, activități, indicatori etc.

Lista de rezervă. O listă de rezervă a proiectelor ITI include intervenții care sunt în continuare aliniate la obiectivele stabilitate în strategia de dezvoltare, însă au, în general, o prioritate mai mică decât lotul principal de proiecte ITI depuse spre analiză. Lista de rezervă a constituit un instrument util în perioada 2007-2013, fiind o soluție rapidă pentru alocarea fondurilor necheltuite ca urmare a respingerii proiectelor "principale" sau ca urmare a economiilor de costuri pe parcursul fazei de implementare. Lista de rezervă ITI va avea, în esență, același scop: în cazul în care, în circumstanțe excepționale, un proiect ITI aprobat în prealabil (la nivel de fișă de proiect) este respins pe parcursul evaluării la nivel PO, aceasta va asigura existența unui mecanism clar pentru "înlocuirea" respectivei propuneri cu un proiect similar din lista de rezervă.

5.5 Criterii pentru Admiterea Strategiilor și a Pachetelor ITI

Pentru ca o aplicație ITI să fie admisă pentru revizuire (adică să fie eligibilă), aceasta trebuie să includă următoarele:

1. **Un teritoriu desemnat (zonă)** în acord cu conceptul de "zonă urbană funcțională".¹⁶ Această zonă trebuie definită și descrisă după cum urmează:

- O hartă care indică jurisdicțiile locale participante și datele referitoare la populație (din Recensământul din 2011) și densitate, atât pentru întreaga zonă, cât și pentru fiecare dintre jurisdicții;
- Modelele de navetă din zonă între jurisdicțiile incluse (cu date cantitative, estimate cât se poate de real);
- Descrierea punctelor forte ale legăturilor economice între așezările din zonă (cu date cantitative în măsura în care este posibil, de exemplu, statistici legate de transport și comerț etc.).

În cazul în care o parte din jurisdicțiile locale din zona funcțională nu vor participa la ITI, acestea se vor nota împreună cu motivul pentru care nu participă. Va fi nevoie de un număr semnificativ de autorități locale participante, în funcție de tipul de strategie ITI propusă, pentru a obține o abordare teritorială integrată eficientă pentru ierarhizarea proiectelor în ordinea priorității.

2. **O strategie de dezvoltare teritorială, integrată, intersectorială** care abordează nevoile de dezvoltare ale zonei în cauză. Strategia trebuie să fie consecventă cu un Plan Regional de Dezvoltare actualizat, și va include cel puțin:

- Viziunea pentru zonă;
- Scopurile și obiectivele de dezvoltare pentru zonă;
- Analiza SWOT pe baza viziunii propuse;
- Descrierea oportunităților pentru inițiative comune în rândul autorităților locale;

¹⁶ O zonă urbană funcțională se definește pe baza modelelor de navetă din zonă sau pe baza punctelor forte ale altor legături economice între așezările din zonă. Pentru mai multe detalii, consultați secțiunea 6.3.

- Teme strategice (și relația acestora cu obiectivele tematice ale axelor prioritare participante ale Programelor Operaționale participante la ITI în România, precum și cu alte planuri și strategii regionale/sectoriale);
- Capacitatea de finanțare a fiecărui beneficiar (pentru cofinanțare și funcționare și întreținere pe viitor);
- Procesul participant aplicat pentru strategie, și dovada acordului și a angajamentului față de strategie luat de părțile interesate locale implicate (instituții publice, organizații non-profit și firme private).

În plus, orice proiect de infrastructură mare care va fi finanțat prin Fondul de Coeziune (FC) (de exemplu, prin intermediul Infrastructurii mari a PO) care traversează zona ITI va fi înregistrat, iar impactul și relația cu strategia ITI propusă trebuie prezentate. Instrucțiuni suplimentare pentru dezvoltarea de înaltă calitate a strategiei teritoriale sunt incluse în Anexa D.

3. **Un pachet de acțiuni (plan de investiție)** care se va implementa. Acțiunile (proiectele) care se vor implementa ca parte din pachetul ITI vor contribui la: (a) obiectivele tematice ale axelor prioritare participante ale PO participante, precum și la (b) dezvoltarea obiectivelor strategiei teritoriale. Nevoile pachetului se vor finanța cel puțin din FEDR și FSE, pentru a asigura o abordare teritorială amplă.¹⁷ Planul de investiție va include, cel puțin, următoarele:

- Lista de acțiuni (proiecte) ierarhizate în ordinea priorității, conținând atât intervențiile "mari" (de exemplu, infrastructura), cât și cele "mici" (formare, asistență tehnică etc.);
- Descriere succintă a fiecărei acțiuni, inclusiv o estimare preliminară a resurselor;
- Indicarea relației dintre acțiuni și modalitatea în care fiecare acțiune sprijină scopurile și obiectivele teritoriale; și
- Succesiunea acțiunilor (etapizare/programare preliminară) cu indicarea specifică a acțiunilor angajate (contractate) pe parcursul primilor doi ani.

4. **Un acord instituțional (de guvernare) definit** pentru pregătirea detaliată și implementarea ITI (nu neapărat pe deplin stabilită în momentul aplicației ITI). Aceasta va conține, cel puțin:

- Descrierea formei (de exemplu, parteneriat ITI; asociație ITI; sau o autoritate locală desemnată);
- Evidențierea entităților implicate (de exemplu, autoritățile locale participante, entitatea coordonatoare, alți beneficiari etc.), cu indicarea entității responsabile pentru contractele cu OI, AM și Ministerele referitoare la ITI;
- Descriere succintă a rolurilor și responsabilităților fiecărei entități;
- Niveluri de personal (existente și planificate); și
- Indicarea situației existente vs. situației planificate (până când).

5.6 Procesul de selectare a zonei ITI și criteriile aferente

Această secțiune încearcă să evidențieze diferitele opțiuni pe care GR le are pentru selectarea zonelor ITI pentru perioada 2014-2020, cu avantajele și dezavantajele lor. GR va trebui să ia o serie de decizii reflectate în discuția din această secțiune.

Deciziile depind în special de următoarele întrebări:

- **Care este aria de aplicabilitate?** GR dorește să implementeze instrumentul ITI pe parcursul perioadei 2014-2020 într-un număr restrâns sau ridicat de zone?

¹⁷ Cerința UE este doar ca finanțarea pentru ITI să provină din două axe într-unul din cele două fonduri. România dorește să solicite utilizarea fondurilor din cel puțin două dintre Fonduri.

- **Care este finanțare?** Care va fi finanțarea (suma) totală pentru programul ITI? Acest aspect va prezenta anumite constrângeri pentru numărul maxim de pachete ITI, pentru a asigura eficacitatea costurilor programului ITI. Este nevoie de un anumit nivel de finanțare în funcție de zona ITI pentru ca abordarea ITI să fie relevantă.
- **Care este abordarea pentru selecție?** Zonele ITI vor fi prestabilite de GR sau vor fi supuse unui proces de selecție competitiv?
- **Care este abordarea regională?** Trebuie să existe un ITI în fiecare regiune? În acest caz, este posibil să existe mai mult de un ITI într-o regiune (sau numărul va fi maxim unu)? Este necesar să se dea întâietate polului de creștere din respectiva regiune sau nu?
- **București?** Zona metropolitană București va fi un ITI (sau candidată pentru ITI)?

Dacă presupunem că GR dorește să aplice ITI în mai mult de câteva zone (adică Delta Dunării, și 1-2 zone urbane funcționale mai mari), și că orașul București nu va fi luat în considerare pentru ITI din cauza dimensiunii și caracteristicilor sale unice, se va aplica următorul proces de luare de decizie pe baza: (a) nivelului de finanțare; (b) competiția sau pre-selectarea zonelor ITI; (c) necesitatea a cel puțin un ITI în fiecare regiune sau nu; și (d) axarea doar pe polii de creștere sau nu.

Nivelul de finanțare pentru ITI. Prin intermediul următoarelor trei niveluri de finanțare ilustrative, vom sugera numărul maxim corespondent de zone ITI.

Tabelul 3. Scenarii de finanțare pentru ITI

	Nivelul de finanțare 1	Nivelul de finanțare 2	Nivelul de Finanțare 3
Suma totală ITI (milioane EURO)	500-700	700-1.200	1.200+
Număr sugerat de ITI (inclusiv Delta Dunării)	3-4	7	10-13

Tabelul 4. Opțiuni și sub-opțiuni ale nivelurilor de finanțare ITI și modelele de selecție

Opțiuni	Număr total de ITI ¹⁸	Nivelul min. de finanțare	Sub-opțiuni	AVANTAJE	DEZAVANTAJE
1 (un ITI per regiune)	8	2	(a) Prestabilit pentru fiecare regiune: (i) polul de creștere din fiecare regiune; (ii) altă zonă selectată din regiune	Rapid	Abordare descendentă
			(b) Competiție în fiecare regiune		Necesită mult timp
2 (mai puțin de un ITI)	<8	1	(a) Prestabilirea unui număr de ITI (adică fără competiție)	Finanțare substanțială per ITI Riscuri de absorbție	Posibil sensibil din punct de vedere politic

¹⁸ Numărul de ITI pentru opțiuni includ zona Deltei Dunării, însă nu includ Bucureștiul ca parte din procesul de selecție. (Dacă București va fi inclus, numărul de zone ITI va fi de +1).

per regiune)			(b) Competiție între polii de creștere.	scăzute (expunere) din cauza numărului potențial mai mic de riscuri de complicații de guvernare locale cu ITI	Procesul va dura mai mult decât opțiunea (a)
			(c) Competiție extinsă pentru <7 ITI (i) La nivel național; (ii) În fiecare regiune		Procesul va dura cu mult mai mult decât opțiunea (a)
3 (mai mult decât un ITI per regiune)	>8	3	(a) Prestabilirea ITI	Va extinde utilizarea abordării ITI	Riscuri mai mari de absorbție (expunere) din cauza riscurilor potențial mai mari de complicații de guvernare locală cu ITI
			(b) Competiție extinsă la nivel național pentru >8 ITI		Riscuri mai mari de absorbție (expunere) datorită riscurilor potențial mai mari de complicații de guvernare locală cu ITI Durează mult și este complicat

În ceea ce privește poziția Poliilor de Creștere în opțiunile de mai sus, am luat în considerare avantajele și dezavantajele anumitor sub-operațiuni, după cum urmează:

Opțiunea 1 (a) (i). Prestabilirea Poliilor de Creștere pentru ITI

Avantaje

- Consolidarea și extinderea investițiilor (clădire pe intervențiile din perioada 2007-2013)
- Capacitate instituțională
- Există deja o bază legală
- Rapid (implementare mai rapidă a ITI)

Dezavantaje

- Nu toți polii de creștere cresc cu același ritm; o parte au avansat și câștigă importanță relevantă
- Orașe mai mici progresive și agile cu o ZUF stabilă nu vor fi incluse
- Decizie descendentă

Opțiunea 2 (b). Competiție între Polii de Creștere (adică "mai puțin decât toate" ca și ITI)

Avantaje

- Finanțare semnificativă

- O șansă mai bună de reușită

Dezavantaje

- Expunere limitată
- Procesul durează mai mult
- Posibil sensibilă din punct de vedere politic

Opțiunea 2 (c) sau 3 (b). Competiție extinsă la nivel național (bazată pe un număr maxim de ITI)

Avantaje

- Sisteme mai echitabile și credibile de selecție: "cea mai bună ZUF să câștige"
- Va extinde utilizarea strategiilor

Dezavantaje

- Timp pierdut cu candidatura și resurse pentru "pierzători"
- Durează mult și este complicat

Dacă finanțarea ITI se va axa pe polii de creștere, va trebui să se stabilească dacă întreaga lor finanțare UE va veni (și este posibil să vină) prin programul ITI sau nu. Acest lucru va depinde atât de amploarea finanțării ITI totale, cât și de PO care se decid să participe la programul ITI.

Recomandări

Factorii care afectează recomandările. Având în vedere absorbția limitată a fondurilor UE în perioada 2007-2013 și finanțarea UE semnificativ mai mare disponibilă pentru perioada 2014-2020 (pentru POR, aproximativ de două ori suma precedentă), pare rezonabil să ne așteptăm că vor exista fonduri suficiente disponibile pentru toate zonele urbane. Principala constrângere, probabil, va continua să fie capacitatea de a întocmi pe deplin proiecte eligibile și de a le implementa în timp util.

Deși fondurile ITI vor fi pre-alocate - un avantaj perceput pentru zonele ITI, în special pentru comunitățile mai mici din zone - proiectele ITI individuale vor trebui să treacă prin aproximativ același proces de evaluare ca și alte proiecte în cadrul fiecărui PO, cu câteva diferențe marginale (de exemplu, posibilitatea de a îmbunătăți proiectele pe parcursul fazei de evaluare tehnică și financiară). Prin urmare, elementele competitive pentru selectarea zonelor ITI pot avea o valoare limitată pentru GR și beneficii limitate pentru zonele ITI selectate. Cel mai probabil, nimeni nu va "pierde" niciun fond dacă nu este selectat (sau câștiga fonduri dacă sunt selectați), cu condiția să fie capabili să pregătească proiecte în timp util. Fondurile pre-alocate pentru zonele ITI vor fi după doi ani supuse evaluării performanței și pot fi realocate în acel moment, în conformitate cu procedurile generale ale POR.

Abordarea ITI a dezvoltării strategiei teritoriale integrate, pe baza unei colaborări puternice între autoritățile locale și alte părți interesate, se va promova și aplica de toate zonele urbane extinse, indiferent dacă finanțarea se va furniza prin intermediul unui program ITI sau nu. Ierarhizarea proiectelor în ordinea priorității, luând în considerare beneficiile proiectului dincolo de beneficiile aduse rezidenților autorității locale investitoare (Beneficiarul direct), este pur și simplu modul corect de a dezvolta o strategie pentru o zonă urbană funcțională, cu mai mult de o jurisdicție locală.

Opțiunea cea mai adecvată pentru selectarea zonelor ITI va depinde, într-o anumită măsură, de finanțarea totală alocată pentru ITI. Nivelul de finanțare pentru programul ITI în România se va stabili pe baza măsurii în care GR intenționează să utilizeze (și prin urmare să dobândească experiență) instrumentul ITI pe parcursul perioadei de programare 2014-2020. În timp ce utilizarea pe scară largă poate genera o experiență semnificativă pentru viitor, aceasta poate prezenta și riscul

unor întârzieri de implementare din cauza provocărilor legate de guvernare (coordonare) ITI la nivel local, și prin urmare, poate contribui la niveluri de absorbție scăzute ale fondurilor UE corespondente, cel puțin la început. Pe termen lung însă, o implementare reușită a ITI va consolida parteneriatele locale și capacitatea părților interesate de a concepe și executa proiecte complexe și cu impact.

Recomandarea principală. Prin urmare, recomandarea noastră principală este:

- (a) Alocarea de finanțări limitate pentru programul ITI;
- (b) Căutarea de contribuții de la cât mai multe Fonduri UE și PO posibile;
- (c) stabilirea finanțării totale a ITI Delta Dunării și scăderea acestei valori din totalul fondurilor ITI disponibile;
- (d) alocarea restului de fonduri ITI pe baza următoarelor opțiuni:
 - **OPȚIUNEA 1 – finanțarea ITI de 500-700 milioane de EURO:** selectați 3-4 zone pentru implementarea ITI, prin concurs la nivel național între diferitele strategii depuse spre examinare de către zonele urbane funcționale (cu o dimensiune minimă a populației) interesate de implementarea instrumentului ITI.
 - **OPȚIUNEA 2 – finanțarea ITI de 700-1.200 milioane de EURO:** selectați (adică definiți în prealabil) cei șapte poli de creștere ca fiind zone ITI (adică un ITI per regiune de dezvoltare, în plus față de ITI Delta Dunării), asigurând un impact geografic și o experiență mai mare, și clădind pe cunoștințele instituționale de specialitate ale polilor de creștere și pe acordurile existente și investițiile anterioare de la Axa Polului de Creștere din cadrul Programului Operațional Regional 2007-2013.
 - **OPȚIUNEA 3 – finanțarea ITI care depășește 1.200 milioane de EURO:** această valoare de finanțare va presupune probabil alegerea a *mai mult de un ITI per Regiune* pentru finanțarea ITI (deși este posibil să nu se aplice în fiecare regiune), ceea ce înseamnă că toți polii de creștere vor fi selectați în avans pentru finanțare și apoi restul fondurilor vor fi alocate pe baza unui concurs la nivel național pentru un număr adițional limitat de ITI.

Aceste opțiuni diferite vor permite o finanțare semnificativă pentru fiecare zonă ITI, vor răspunde la nevoile de finanțare dintr-o varietate de surse și vor oferi o experiență inițială suficientă în ceea ce privește instrumentul ITI, pe care România se poate baza pe viitor.

Criterii de selecție

Pentru opțiunile "prestabilite" de mai sus, criteriile sunt necesare pentru:

- (i) evaluarea completitudinii și calității aplicației din respectiva zonă ITI (a se vedea secțiunea 5.4); și
- (ii) alocarea fondurilor totale ITI între zonele ITI (a se vedea secțiunea 3.2)

Pentru opțiunile "competitive" de mai sus, criteriile de selecție sunt necesare și se sugerează următoarele: (A se vedea grila de evaluare sugerată mai jos)

1. Calitatea strategiei și planului de investiții (Acțiuni prioritare) pentru Zona ITI

- a. Punctul forte al strategiei teritoriale integrate (*parțial evaluat pe baza Ghidului de bune practici pentru Strategii de Dezvoltare Regională*¹⁹);
- b. Gradul beneficiilor de integrare anticipate ale planului de investiție pentru întreaga zonă urbană funcțională;
- c. Gradul de implicare al actanților non-publici (de exemplu, universități, organizații non-profit, firme private etc.) în conceptul propus și implementarea proiectelor ITI.

2. Nivelul de pregătire pentru Implementare și Post-Implementare O&I / Capacitatea Beneficiarului și Sustenabilitatea Financiară a Investiției

- a. Capacitatea Financiară a Beneficiarilor pentru Acoperirea Noilor Investiții și a Viitoarelor costuri de O&I (Operațiune & Întreținere);
- b. Nivelul de Pregătire al Proiectului (studii de fezabilitate și/sau planuri tehnice detaliate pregătite integral; analiza O&I realizată; documente referitoare la proprietate pregătite etc.);
- c. Performanța Absorbției 2007-2013 (capacitate de implementare demonstrată; dimensiunea portofoliului pentru 2007-2013 este similară cu nivelul solicitat pentru 2014-2020).

3. Importanța pentru Economia Regională și Națională. Importanța zonei din perspectiva concentrației de populație și a activității economice la nivel regional și național.

4. Mediu de abilitare. Zona urbană funcțională demonstrează că există condiții de bază pentru un parteneriat ITI de succes între mai multe părți interesate locale. Indicatori potențiali pot fi: numărul de studenți universitari la 1000 de locuitori; numărul de firme înregistrate; numărul de ONG-uri; experiența anterioară în implementarea proiectelor în parteneriat etc.

Tabelul 5. Ilustrarea Grilei de Evaluare pentru Selectarea Zonelor ITI (doar opțiuni competitive)

Program ITI	% Ponderea criteriilor	ITI ₁	ITI ₂	ITI ₃	ITI ₄	ITI _n
1. Calitatea Strategiei și a Planului de Investiții	40	4 (1,6)	3 (1,2)	4 (1,6)	2 (0,8)	...
2. Nivelul de pregătire/Capacitatea de absorbție și Sustenabilitatea financiară	30	3 (0,9)	5 (1,5)	2 (0,6)	4 (1,2)	...
3. Importanța Regională/Națională a Zonei ITI	20	2 (0,4)	3 (0,6)	3 (0,6)	4 (0,8)	...
4. Mediu de abilitare în ZUF	10	3 (0,3)	4 (0,4)	3 (0,3)	2 (0,2)	...
Total	100	12 (3,2)	15 (3,7)	12 (3,1)	12 (3,0)	...
Clasificare		2	1	3	4	...

Notă: Punctaj pe o scară de la 1 la 5 (1 este cel mai slab și 5 este cel mai puternic).

¹⁹https://www.espon-usespon.eu/dane/web_usespon_library_files/674/zl_best_practice_guidelines_for_regional_development_strategies_grids.pdf

6. ITI la nivel de proiect

6.1 De ce au succes ITI?

Studiul desfășurat de Soto et al (2012) menționat mai sus identifică următoarele premise necesare pentru succesul Investițiilor Teritoriale Integrate în orașe: organizarea corectă a procesului; clarificarea strategiei care va sta la baza ITI; sporirea implicării părților interesate.

1. *Organizarea corectă a procesului:* lucrul la ITI trebuie să înceapă de timpuriu, prin definirea temelor prioritare, identificarea tipurilor de proiecte ITI necesare și planificarea de bugete orientative.
2. *Clarificarea ariei de aplicabilitate a dezvoltării urbane integrate:* ITI-urile nu trebuie să reprezinte niște „simple liste de măsuri dure sau blânde propuse, care au mai mult sau mai puțin legătură una cu alta. Nici nu este corect ca aceste proiecte să abordeze toate problemele în același timp și să le acorde aceeași importanță.” Soto et al susțin că strategia care stă la baza ITI trebuie să prezinte un număr de elemente, ca de exemplu înțelegerea legăturilor dintre zonele spațiale, sectoare, proiecte și dezvoltarea socială, economică și din domeniul protecției mediului înconjurător; în plus, ea trebuie să se concentreze pe priorități clare prin care să se abordeze principalele provocări apărute în fiecare oraș în parte.
3. *Sporirea implicării părților interesate:* are ca scop asigurarea calității cadrului de guvernare, precum și obținerea unui parteneriat care să reflecte componența socio-economică a regiunii (utilizatorii de servicii, autoritățile locale, sectorul privat, voluntariatul, comunitatea). Cadrul de guvernare trebuie să asigure suficient sprijin sub formă de resurse umane cu pregătire pentru toate parteneriatele, pentru ca strategia să progreseze. Abordarea din cadrul parteneriatului trebuie să ducă la soluții inovatoare și să fie ghidată de o viziune comună, în scopul trasării unei strategii viabile; trebuie să existe capacitatea medierii conflictelor și selectării și promovării de proiecte atât din sectorul privat, cât și din sectorul public.

6.2 Ce sunt proiectele integrate?

Caracteristica de bază a proiectelor integrate este existența unor obiective strategice comune, alese în baza evaluării nevoilor din cadrul strategiei integrate de dezvoltare din regiune. De multe ori, proiectele integrate sunt interconectate și se completează. În contextul instrumentului ITI, acestea se bazează pe finanțarea din mai multe surse (axele aceluiși PO sau ale mai multor OP) și prezintă, de obicei:

- Mai mulți actanți/parteneri/beneficiari;
- Mai multe sectoare;
- Mai multe tipuri de intervenții (dure/blânde);
- O succesiune logică de implementare.

Succesul proiectelor integrate reprezintă dovada:

- Unei colaborări bazate pe încredere;
- Existenței de avantaje comune;
- Coordonării cu ajutorul unei structuri instituționale clare și a unor lideri locali puternici.

6.3 ITI Delta Dunării – un caz particular

Delta Dunării este un teritoriu bine delimitat, cu nevoi și priorități de dezvoltare specifice. Aici se întâlnesc unele dintre regiunile cu cea mai joasă densitate din România, unde nu există servicii de bază adecvate, care sunt greu accesibile, au legături limitate cu piețele importante și se găsesc, per total, într-o poziție periferică, ceea ce reduce accesul populației la diverse oportunități. Mai mult, Delta este o Rezervație a biosferei, fiind astfel supusă unor constrângeri specifice în ceea ce privește dezvoltarea teritoriului: de exemplu, în privința infrastructurii care se poate construi, a domeniilor care pot fi reprezentate pe teritoriul ei etc. Aceste trăsături specifice justifică utilizarea instrumentului ITI în această regiune, deoarece acesta constituie o intervenție intersectorială, susținută din fonduri multiple (în mod ideal ar fi vorba despre FEDR, FSE, FEADR și FEPAM), care abordează constelația complexă de probleme și nevoi întâlnită la nivel local.

Acest cadru conceptual subliniază necesitatea efectuării de intervenții integrate în Delta Dunării, o regiune geografică delimitată clar, acest tip de intervenții constituind una dintre premisele de bază pentru succesul implementării ITI. Experiența din această regiune a inițiativei LEADER, reprezentată prin mai multe GAL, a demonstrat că sunt posibile parteneriatele și colaborarea și că există posibilitatea solidarizării părților interesate pentru atingerea unor obiective comune, în concordanță cu cerințele cadrului ITI.

6.4 Conformitatea administrativă și criteriile de eligibilitate

La nivelul fiecărui proiect ITI în parte, procedurile și criteriile rămân cele aplicabile în cazul fiecărui PO. Astfel se va asigura respectarea cerințelor PO și un nivel mai ridicat de confort pentru beneficiari prin menținerea procedurilor cunoscute deja bine de aceștia.

6.5 Criteriile tehnice și financiare de evaluare a proiectelor

Și evaluarea aspectelor tehnice și financiare la nivel de proiect se va face conform procedurilor și criteriilor specifice PO; se vor face două distincții importante. Pe de o parte, proiectele ITI vor primi calificativul „ADMIS/RESPINS” la fiecare criteriu, pentru simplificarea procesului, pas prin care se recunoaște faptul că aceste intervenții beneficiază, practic, de o aprobare prealabilă în timpul primei etape de evaluare a strategiilor ITI și a fișelor de proiect. Pe de altă parte, beneficiarii vor avea șansa de a își îmbunătăți proiectele (la nivelul studiilor de fezabilitate) în etapa de evaluare cu ajutorul recomandărilor formulate de evaluatori după studierea dosarului și vizitele efectuate pe teren. Cu excepția existenței acestor diferențe esențiale, regulile de bază al respectivului PO se vor aplica în continuare în ceea ce privește eligibilitatea, criteriile tehnice/financiare, procedurile, calendarul etc.

6.6 Monitorizarea și evaluarea (M&E) și raportarea

Monitorizarea și evaluarea (M&E) sunt procese continue care joacă un rol important în gestionarea PO conform reglementărilor la nivel european (de exemplu 1083/2006 pentru perioada de programare 2007-2013). M&E permit evaluatorilor să stabilească dacă o intervenție progresează în direcția corectă, dacă programul vizat se îndreaptă în continuare către obiectivele stabilite inițial și să identifice potențialele probleme, făcând posibilă luarea de măsuri eficiente la timp. Sistemele de monitorizare și evaluare de la nivelul fiecărui PO iau în calcul nevoile diverselor grupuri de utilizatori și ale diverselor nivele ale structurilor administrative.

Evaluarea la nivel de pachet ITI va avea loc anual, în baza unui raport anual privind progresul, întocmit pentru fiecare regiune vizată de ITI în parte, activitățile de monitorizare urmând să aibă loc într-un ritm caracterizat de mai multă continuitate (atât la nivelul întregului pachet, cât și la nivel de proiect). La doi ani de la demararea procesului de implementare se va evalua volumul contractat,

precum și realocarea fondurilor de la o regiune ITI la alta, pas necesar pentru a se asigura o absorbție eficace a fondurilor în cadrul programului.

Fiecare proiect al programului ITI în parte va fi inclus în procesul normal de monitorizare și evaluare desfășurat pentru respectivul PO din care este finanțat proiectul. Sistemul de monitorizare al PO se bazează pe examinarea regulată a contextului, surselor, performanțelor și rezultatelor fiecărui program și al intervențiilor acestuia. Acesta constă dintr-un mecanism de prelevare și analizare a informațiilor-cheie, inclusiv prin organizarea de ședințe de evaluare a progresului și întocmirea de rapoarte de progres care să conțină rezumate periodice bazate pe indicatori fizici și financiari. Scopul acestor rapoarte este punerea la dispoziție a unor informații recente cu privire la anumite reușite și încadrarea acestora în calendarul de indicatori și momente-cheie; formatul standard permite compararea rapoartelor de-a lungul timpului. Statisticile oficiale din care se extrag indicatorii contextuali vor trebui completate cu sondaje, muncă de teren, studii sau alte tehnici de prelevare și interpretare a datelor, acolo unde este cazul. În plus, pentru fiecare PO există un calendar de evaluare la nivel de program, indicat clar în dosarul acestuia. Evaluările sunt efectuate de terți numiți de AM, pentru a se asigura obiectivitatea evaluării.

M&E la nivel de PO vor trebui suplimentate cu un set de indicatori definiți și monitorizați la nivel general de ITI Cu ajutorul acestora va fi posibilă o evaluare a progresului în funcție de obiectivele specifice ale strategiilor de dezvoltare teritorială integrată, implementate prin ITI. Se va acorda o atenție deosebită monitorizării nivelului de realizare a sinergiilor între proiectele din același program ITI și a legăturilor similare dintre acestea. Cum ITI este un instrument nou și toate părțile interesate au multe de învățat la început (pe de o parte, autoritățile care se ocupă de gestiune, iar pe de altă parte, beneficiarii), existența unui sistem de M&E clar și eficace încă de la început este cu atât mai importantă. Ea va permite factorilor principali de decizie (de exemplu, NCCSI) să reacționeze rapid la apariția unei probleme și va garanta strângerea, evaluarea și înțelegerea corectă a învățămintelor trase în decursul acestui prim ciclu ITI.

7. Pașii următori și perioada de administrare a ITI

Acest calendar conține date conservatoare. GR poate hotărî să accelereze implementarea, în funcție de modalitatea de alegere a zonelor ITI.

Tabelul 6. Calendarul procesului de dezvoltare a cadrului ITI

	Sarcină	Data estimată a implementării	Instituție responsabilă
0.	<i>Principiile de bază în gestiunea ITI din România (de exemplu: număr de fonduri, tipuri de regiuni, coordonare) sunt stabilite de comun acord la nivel de guvern și incluse în versiunea finală a AP.</i>	Aprilie 2014	MFE în colaborare cu MDRAP și alte ministere implicate
1.	<i>Identificarea axei prioritare incidente și a elementelor alocate ITI în cadrul PO-urilor</i>	Septembrie 2014	MFE, MDRAP și alte ministere implicate
2.	<i>Aprobarea cadrului metodologic ITI de Guvernul României</i>	Ianuarie 2015	MFE/MDRAP
3.	<i>Consultări/ședințe de informare cu reprezentanți ai ZUF și ai regiunilor cu privire la pregătirea implementării ITI</i>	Februarie 2015	MFE, MDRAP și alte ministere implicate
4.	<i>Elaborarea de strategii, planuri de investiții și fișe de proiect ITI</i>	Ianuarie-aprilie 2015	“Candidatul”
5.	<i>Consultări și ajungerea la un acord în ceea ce privește Strategia cu MFE, AM POR și alte ministere (acolo unde este cazul)</i>	Ianuarie-aprilie 2015	“Candidatul”, MFE, AM POR, alte ministere
6.	<i>Elaborarea Ghidului de pregătire a proiectelor finanțate prin ITI</i>	Martie 2015	MFE, AM PO-uri, cu sprijinul BM
7.	<i>Aprobarea strategiilor și fișelor de proiect ITI de către Comitetul Interministerial ITI (la nivel de pachet ITI)</i>	Sfârșitul lui mai 2015	Comitetul Național de Coordonare
8.	<i>Depunerea proiectelor ITI (la nivel de</i>	De la sfârșitul lui iulie	“Candidatul” și

	<i>proiect ITI)</i>	2015	beneficiarii
9.	<i>Evaluarea și aprobarea proiectelor ITI (la nivel de proiect ITI)</i>	Iulie-octombrie 2015	Comitetul Național de Coordonare
10.	<i>Contractarea (la nivel de proiect ITI)</i>	Octombrie 2015 - decembrie 2015	AM-uri, "Candidatul" și beneficiarii
11.	<i>Demararea proiectului ITI</i>	Ianuarie 2016	"Candidatul" și beneficiarii

Anexa A: Conținutul dosarului de candidatură pentru ITI

INFORMAȚII DE BAZĂ

Candidat, persoană de contact, date de contact

TERITORIU („zonă urbană funcțională“)

Zona se va descrie după cum urmează:

- O hartă pe care sunt indicate principalele jurisdicții locale și date privind populația (conform recensământului din 2011), atât pentru întreaga zonă, cât și defalcat, pe jurisdicții.
- Tiparele deplasării interne a navetiștilor între jurisdicțiile incluse (inclusiv date cantitative, cu estimări cât mai realiste)
- Descrierea amplorii legăturilor economice dintre așezările din zonă (cu date cantitative, pe cât este posibil - de exemplu, date care țin de transport și comerț etc.)

În cazul în care există jurisdicții locale din zona funcțională care nu vor participa la ITI, acestea se notează, împreună cu motivul pentru care nu participă.

STRATEGIA

O strategie de dezvoltare integrată, multisectorială, care să abordeze nevoile de dezvoltare ale zonei respective. Strategia trebuie să respecte un Plan de dezvoltare regională actualizat și să prevadă cel puțin:

- O viziune în ceea ce privește dezvoltarea zonei;
- Obiective și scopuri de dezvoltare aferente zonei;
- O analiză SWOT bazată pe viziunea descrisă;
- O descriere a oportunităților lansării de inițiative comune ale autorităților locale;
- Teme strategice (și legătura acestora cu obiectivele tematice ale axelor prioritare incidente din PO(-urile) care participă la ITI în România, precum și cu alte planuri și strategii regionale/sectoriale);
- Capacitatea de finanțare a fiecărui beneficiar în materie de cofinanțare a investițiilor (și indicarea capacității de finanțare în cazul viitoarelor O&I);
- Procesul participativ utilizat pentru dezvoltarea strategiei și dovezi privind aprobarea strategiei și disponibilitatea de respectare a acesteia din partea tuturor autorităților locale care participă;

Vor fi indicate toate eventualele proiecte de infrastructură mare finanțate din Fondul de Coeziune (FC) care se vor intersecta cu zona ITI, împreună cu o descriere succintă a impactului asupra strategiei și legătura cu aceasta.

PLAN DE INVESTIȚII

Un pachet de acțiuni/proiecte (un plan de investiții) care urmează a fi implementate. Planul va identifica sursele de finanțare preconizate sau posibile pentru fiecare proiect din planul de investiții, inclusiv pentru cele finanțate din fonduri non-UE. Acțiunile (proiectele ITI) implementate în cadrul ITI vor contribui la: (a) obiectivele tematice ale axelor prioritare incidente din cadrul PO(-urilor) vizate, precum și la (b) dezvoltarea obiectivelor strategiei teritoriale.

Planul de investiții (cuprinzând investițiile de capital și alte inițiative) va include cel puțin:

- O listă de acțiuni (proiecte ITI) în ordinea priorității lor; atât acțiuni „dure“ (precum cele de infrastructură, amenajări etc.) cât și „blânde“ (precum instructajele, asistența tehnică etc.);

- Un centralizator cu numărul de proiecte și suma totală estimată care se va solicita de la fiecare PO.
- O descriere succintă a fiecărei acțiuni, care să includă o încercare de estimare a resurselor (detalii suplimentare mai jos);
- Indicarea sprijinului acordat prin fiecare acțiune procesului de atingere a scopurilor și obiectivelor teritoriale ale strategiei;
- Succesiunea acțiunilor (etapizare/programare provizorie) și indicarea specifică a acțiunilor pentru care se iau angajamente (contractare) în primii doi ani.

ACORDURI INSTITUȚIONALE

Descrierea acordurilor instituționale (de guvernanță) propuse pentru pregătirea în detaliu și implementarea pachetului ITI. Acesta va cuprinde cel puțin:

- Descrierea formei entității responsabile cu coordonarea (de exemplu, o unitate a unei autorități locale; o asociere pentru ITI; un parteneriat ITI);
- Prezentarea entităților implicate (de exemplu, autoritățile locale implicate, principala entitate responsabilă cu coordonarea, alți beneficiari) și indicarea entității responsabile pentru contractele cu OI, AM și ministere în domeniul ITI;
- O descriere succintă a rolului și responsabilităților fiecărei entități;
- Situația personalului entității responsabile cu coordonarea (curentă și planificată);
- Indicarea situației curente (de exemplu, în ce măsură cadrul există deja) și compararea cu cea planificată (cu indicarea datei de realizare).

Confirmarea privind: (a) conformitatea tuturor proiectelor propuse în pachetul ITI cu Planul de Dezvoltare Regională; și (b) includerea proiectelor care vor fi implementate în zona unde se află principala jurisdicție (cel mai mare oraș) în Planul Integrat de Dezvoltare Urbană actual.

DESCRIEREA PROIECTELOR

O descriere succintă a fiecărui proiect propus prin pachetul ITI (Fișa Proiectului). Aceasta va include, printre altele:

- Caracteristicile cheie ale investiției de capital sau inițiativei propuse;
- O evaluare a beneficiilor;
- Indicarea relației dintre proiect și obiectivele strategiei teritoriale (Se dorește evitarea finanțării de proiecte divergente sau inconsecvente. De exemplu, fiecare proiect dintr-un pachet ITI trebuie să prezinte un număr de beneficii pentru întreaga zonă, nu doar pentru populația dintr-una din jurisdicțiile locale.);
- Entitatea responsabilă cu implementarea;
- O estimare a costurilor (în baza informațiilor disponibile la momentul respectiv; este posibil, de exemplu, ca raportul studiului de fezabilitate să nu fie încă disponibil);
- Fonduri solicitate din programul ITI (sumă; din care PO);
- Alte surse de finanțare (sumă; sursă);
- Calendar estimativ de implementare.

Anexa B: Cadrul instituțional de administrare a FESI 2014-2020

România a primit de la UE oportunitatea de a accesa în perioada 2014-2020 suma de circa 43 miliarde euro la prețul curent (suma netă fără Rezerva de Performanță și Facilitatea „Conectarea Europei” - FCE) prin intermediul a zece programe operaționale.

Iată o listă cu Programele Operaționale pentru perioada de programare 2014-2020 și Autoritatea de Management (AM) a fiecăruia.

Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice (MDRAP)

- PO Regional (FEDR)
- PO Capacitate Administrativă (FSE)
- Cooperare Teritorială Europeană (FEDR)

Ministerul Fondurilor Europene (MFE)

- PO Infrastructură Mare (FC)
- PO Capital Uman (FSE)
- PO Competitivitate (FEDR)
- PO Asistență Tehnică (FEDR)

Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale (MADR)

- PO Dezvoltare Rurală (FEADR)
- PO Pescuit (FEPAM)
- Vărsăminte directe

(Finalizate după punerea la dispoziție a informațiilor oficiale cu privire la scopul fiecărui PO).

Autoritate de Management (AM)	Program Operațional (PO)	Fond	Tip investiții	Organism intermediar (OI)
Ministerul Fondurilor Europene (MFE)	PO Infrastructură Mare	FC, FEDR	- TEN-T infrastructură rutieră	Departamentul pentru Proiecte de Infrastructură și Investiții Străine (DPIIS)
			- TEN-T feroviar - TEN-T porturi (navigație; Mare se va decide)	Ministerul Transporturilor (MT)
			- servicii de utilități publice (apă și ape menajere, gestiunea deșeurilor) - prevenirea riscurilor, climă (măsuri structurale: diguri, zone litorale și măsuri nestructurale împotriva riscurilor, în special seceta), Natura 2000, biodiversitatea etc.	Ministerul Mediului și Schimbărilor Climatice (MMS)
			- eficiența energetică în industrie (producția, transportul și distribuția energiei regenerabile, sisteme de cogenerare a energiei termice și electrice)	Ministerul Economiei (ME)
	PO Capital Uman	FSE	- ocuparea forței de muncă, incluziunea socială, sporirea capacității instituționale a Agenției Naționale pentru Ocuparea Forței de Muncă	Ministerul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice (MMFPSPV)
		FSE	- educație și formare	Ministerul Educației Naționale (MEN)
	PO Competitivitate	FEDR	- cercetare, dezvoltare, inovație (inclusiv pentru întreprinderile mari)	Ministerul Educației Naționale (MEN)
		FEDR	- Agenda Digitală (Internet în bandă largă și diverse elemente de infrastructură și interoperabilitate IT)	Ministerul pentru Societatea Informațională (MSI)
	PO Asistență Tehnică	FEDR	Asistență tehnică orizontală pentru gestiunea	-

Autoritate de Management (AM)	Program Operațional (PO)	Fond	Tip investiții	Organism intermediar (OI)
			fondurilor structurale și de investiții	
Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice (MDRAP)	PO Capacitate Administrativă	FSE	<ul style="list-style-type: none"> - întărirea capacității administrative - modernizarea sistemului judiciar - e-guvernare (e-sănătate, e-justiție, e-educație etc.) - sistem administrativ - cadastru 	-
	PO Regionale	FEDR	<ul style="list-style-type: none"> - infrastructură locală rutieră, feroviară și portuară - dezvoltare urbană/locală (inclusiv transport în comun) și alte patrimonii culturale de infrastructură, facilități sportive și multifuncționale) - eficiență energetică (inclusiv reabilitarea rețelelor, acolo unde este cazul) - infrastructură socială și de învățământ - infrastructura sistemului de sănătate - mediu concurențial și de afaceri pentru IMM-uri, inclusiv instrumente financiare 	Agenții pentru Dezvoltare Regională (ADR)
	PO-uri Cooperare Teritorială Europeană	FEDR	<ul style="list-style-type: none"> - Programul de Cooperare Teritorială România-Ungaria - Programul de Cooperare Teritorială România- 	-

Autoritate de Management (AM)	Program Operațional (PO)	Fond	Tip investiții	Organism intermediar (OI)
			Bulgaria	
Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale (MADR)	PO Dezvoltare Rurală	FEADR	- investiții în agricultură și dezvoltare rurală	Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale (MADR)
			- infrastructura publică din zonele rurale (șosele, apă, ape menajere, centre comunitare)	MDRAP/Agenții pentru Dezvoltare Regională
	PO Pescuit	FEPA M	- investiții durabile în pescuit și acvacultură (atât private, cât și publice)	-
	Vărsăminte directe	FEGA	-	-

Anexa C: Tratamentul teritoriilor metropolitane în legislația română

În legislația română există definiții ale conceptului de „*teritorii metropolitane*” în legea 350/2001 privind amenajarea teritoriului și urbanismul și ale conceptului de „*zonă metropolitană*” în legea 351/2001 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național - Secțiunea a IV-a Rețeaua de localități. De asemenea, și în Legea 286/2006 pentru modificarea și completarea Legii administrației publice locale nr. 215/2001, și în OG 53/2002 privind Statutul-cadru al unității administrativ-teritoriale apar referințe la „*zona metropolitană*”.

Definiția dată de Legea 350/2001 teritoriului metropolitan este următoarea: „*suprafața situată în jurul marilor aglomerări urbane, delimitată prin studii de specialitate, în cadrul căreia se creează relații reciproce de influență în domeniul căilor de comunicație, economic, social, cultural și al infrastructurii edilitare. De regulă limita teritoriului metropolitan depășește limita administrativă a localității și poate depăși limita județului din care face parte.*”

Teritoriul metropolitan cuprinde zona definită ca urbană sau rurală compusă din unități administrative constituite juridic și care dețin planuri urbane generale aprobate, și în cadrul cărora există obiective comune de interes public în domenii precum infrastructura, dezvoltarea economică, serviciile publice și protecția mediului.

Conform Legii 351/2001, zona metropolitană este „*constituită prin asociere, pe bază de parteneriat voluntar, între marile centre urbane și localitățile urbane și rurale aflate în zona imediată, la distanțe de până la 30 km, între care s-au dezvoltat relații de cooperare pe multiple planuri.*”

Ordonanța 53/2002, art. 4, paragrafele 3 și 4 stipulează: „ (3) *Comunele din jurul municipiului București și cele din jurul municipiilor de rangul I pot fi organizate în zone metropolitane ale municipiului; (4) Organizarea și funcționarea zonelor metropolitane se fac potrivit legii.*”

O definiție mai recentă a zonei metropolitane este cea dată în articolul 1 din Legea 286/2006 pentru modificarea și completarea Legii administrației publice locale nr. 215/2001, conform căreia zona metropolitană reprezintă o structură de cooperare cu personalitate juridică, de drept privat, finanțată de București sau de municipiile de rangul I, împreună cu zonele rurale din imediata vecinătate a acestor aglomerări urbane, care are ca scop implementarea de proiecte de dezvoltare comune de interes local sau regional sau prestarea de servicii publice comune.

Anexa D: Indicații privind dezvoltarea strategiei

Fiecare pachet ITI se va baza pe o **Strategie de Dezvoltare Teritorială Integrată** prin care se vor stabili:

- motivul pentru care se propun intervențiile, în baza nevoilor și oportunităților de dezvoltare spațială;
- baza în temeiul căreia se propune integrarea Axelor Prioritare, a Programelor Operaționale și a Fondurilor;
- amplexarea și echilibrul fondurilor solicitate;
- detalii privind capacitatea administrativă a organismului responsabil cu administrarea proiectului;
- corelația cu documente strategice incidente de pe alte nivele teritoriale (de exemplu, de la nivel regional sau național).

Autoritățile locale care doresc să depună un dosar de ITI trebuie să constituie un parteneriat și să întocmească o strategie comună de dezvoltare. Nevoile strategice reprezintă, printre altele, cele mai importante scopuri și proiecte care urmează să fie implementate.

Pentru perioada de programare 2014-2020, statele și orașele vor fi obligate să își actualizeze strategia de dezvoltare (ideal cu perspectivă către 2030), adică să îmbunătățească conținutul și instrumentele incluse în Strategia de Dezvoltare Urbană/Națională. Iată câteva recomandări în acest sens:

1. *Strategia trebuie să aibă o abordare integrată.* Modelul concentrat pe aspectele locale este cel recomandat pentru generația viitoare de strategii de dezvoltare locală. Acesta garantează concentrarea și coordonarea resurselor pentru rezolvarea problemelor dintr-o anumită zonă.
2. *Strategia ar trebui să se concentreze pe problemele și tendințele cheie*, nu să prezinte o simplă listă de date statistice. În acest context, un aspect crucial este utilizarea de mecanisme de măsurare a cererilor și nevoilor utilizatorilor. Strategia trebuie să se concentreze pe crearea de legături între problemele și nevoile identificate în comunitate și proiectele propuse.
3. *Strategia trebuie să se concentreze mai mult asupra planului de investiții de capital*, iar propunerile pentru proiectele viitoare trebuie să țină cont de fondurile disponibile. Sunt necesare procese și instrumente de stabilire a priorităților. Pentru eficientizarea acestui instrument este nevoie de un raport privind capacitatea beneficiarului de a cofinanța proiectul/proiectele.
4. *Trebuie să existe dovezi că strategia implică comunitatea și părțile interesate* în procesul de formulare. Consultările publice sunt obligatorii, de exemplu în ceea ce privește situația curentă și analiza SWOT, viziunea și obiectivele de dezvoltare, dar și în ceea ce privește formularea strategiei și stabilirea priorităților.
5. *Strategia trebuie să garanteze disponibilitatea de respectare a planului și apartenența acestuia la o instituție* prin înființarea unui grup de pilotaj inter-agenții/interdepartamental condus de o agenție/un departament anume. Acest instrument administrativ nu a fost folosit în perioada anterioară de programare.

Următoarele puncte se referă la strategiile de dezvoltare regională, fiind însă la fel de relevante și în cazul dezvoltării de strategii pentru ITI.²⁰

Puncte slabe și lipsuri pe care le au în comun strategiile de dezvoltare regională

- O analiză și descriere excesivă a regiunii și a diverselor caracteristici ale acesteia, în locul concentrării pe cele mai importante caracteristici în dezvoltarea unei strategii de dezvoltare regională (SDR).
- Succesul limitat al încercărilor de a implica părțile interesate în dezvoltarea SDR. Lipsa publicității, promovării și implicării, motiv pentru care nu se poate obține o SDR de profil înalt.
- De multe ori, strategiile nu reușesc să țină cont sau să abordeze în mod adecvat problemele dificile sau spinoase, riscând să fie criticate pentru optimismul excesiv.
- Multe documente ale SDR nu conțin explicații adecvate cu privire la felul în care au fost formulate strategia și acțiunile conexe, ceea ce reflectă o legătură slabă între analiză și obiectivele SDR.
- Multe documente ale SDR nu sunt suficient de clare în ceea ce privește mecanismele sau acțiunile necesare pentru implementarea strategiei (de exemplu, existența de resurse financiare și de altă natură limitate pentru implementarea SDR, atenția insuficientă la etapizarea strategiei și la formularea de scopuri concrete).
- Prea puțin accent pe dezvoltarea de indicatori și de cadre de monitorizare a implementării SDR, ceea ce duce și la o utilizare excesivă a indicatorilor simpli, cantitativi. De obicei, indicatorii calitativi sunt insuficient dezvoltați.

Elemente-cheie pentru o SDR de calitate

O SDR bună trebuie să:

- fie înrădăcinată în contextul instituțional, economic și social în care se găsește;
- stabilească o viziune privind viitorul dezvoltării regiunii care să fie acceptată la scară largă;
- implice părțile interesate în pregătirea strategiei într-un mod productiv și deschis;
- transmită foarte clar mesajele-cheie către un public foarte variat;
- identifice mecanisme clare de obținere a rezultatelor;
- etapizeze și să stabilească succesiunea principalelor investiții și acțiuni;
- stabilească un cadru de monitorizare simplu, dar eficace.

²⁰ Sursa: "Best Practice Guidelines for Regional Development Strategies"

Anexa E: Legătura dintre Politica bazată pe poli de creștere și ITI

Politica bazată pe poli de creștere (PPC) a jucat în perioada 2007-2013 un rol fundamental în dezvoltarea și absorbția de fonduri POR în România. Definind șapte poli de creștere - câte unul în fiecare regiune de dezvoltare - și încă treisprezece poli de dezvoltare urbană, PPC a contribuit la atingerea a numeroase obiective. În primul rând, aceasta s-a concentrat pe finanțarea unui număr de motoare de creștere care au permis polarizarea dezvoltării la nivel regional și subregional. În al doilea rând, poliile de creștere și poliile de dezvoltare urbană au fost obligați să prezinte planuri integrate de dezvoltare urbană ca premisă pentru accesarea de fonduri POR prealocate. Acesta a fost un instrument de bază în dezvoltarea la nivel local a capacității de planificare integrată și implementarea proiectelor.

Concomitent, un domeniu important în care PPC a greșit a fost definirea zonei de intervenție ca zona-tampon aflată pe o rază de 30 km în jurul orașului. Această limită arbitrară (care rar se suprapunea cu zona urbană funcțională a orașului) a reprezentat o alegere cu atât mai nefericită cu cât au existat localități care au refuzat să se alăture asocierii metropolitane, astfel că anumite proiecte nu puteau să aibă un impact integrat real, bazat pe dinamica funcțională a pieței locale.

Abordarea ITI dezvoltă Politica bazată pe poli de creștere, având potențialul de a o îmbunătăți. După cum s-a menționat mai sus, poliile de creștere au acumulat deja o anumită experiență în materie de planificare integrată (prin intermediul PIDU-urilor). În plus, aceștia au făcut progrese în domeniul înființării de parteneriate cu localitățile învecinate din zona metropolitană. Abordarea planificării a evoluat, incluzând în prezent un proces cu o colaborare mai accentuată, care depășește limitele administrative ale orașului și include localitățile legate funcțional de nucleu.

Toate aceste elemente au dus la o sporire a capacității orașelor din întreaga România de implementare a ITI în perioada de programare 2014-2020, în situația în care sunt eligibile și își doresc acest lucru. Mai mult, acestea vor avea ocazia de a lucra cu o Zonă Urbană Funcțională (ZUF) mult mai relevantă pentru fluxurile de populație, capital, bunuri și idei înregistrate în prezent. Practic, orașul-nucleu nu se va limita la zona-tampon de 30 km din jurul lui, ci va avea posibilitatea de a crea și implementa- împreună cu localitățile partenere - proiecte prin care să se folosească de sinergiile din întreaga ZUF. Un alt avantaj suplimentar al ITI față de PPC din 2007-2013 este faptul că acestea încurajează implicarea părților interesate altele decât autoritățile locale, adică organizațiile non-profit, întreprinderile particulare, universitățile. Acest gen de parteneriate largi nu doar că pot contribui la obținerea unui proiect de o calitate superioară, implementat mai bine, ci pot garanta și un grad înalt de acceptare a acestuia în rândul membrilor comunității locale.

Anexa F: Tipuri de Investiții Teritoriale Integrate (ITI)

O cercetare efectuată de Soto et al (2012)²¹ explorează posibilitatea utilizării ITI ca instrument puternic de inovare și încurajare a schimbărilor la nivelul orașelor europene, identificând șase tipuri posibile de ITI:

- *ITI pentru zone unice*: este vorba despre ITI care vizează un singur cartier sau o singură zonă din oraș; nu se limitează în mod obligatoriu la cartierele urbane sărace, ci se pot adresa și cartierelor destinate centrelor științifice, zonelor industriale aflate în declin sau fostelor terenuri industriale abandonate, zonelor care fac parte din patrimoniul orașului sau centrelor.
- *ITI cu zone multiple de intervenție*: mai multe cartiere sau zone dintr-un oraș - de exemplu, o abordare integrată a anumitor tipuri de zone situate în diverse puncte din oraș (de exemplu, zone industriale aflate în declin, zone sărace).
- *ITI la nivel de oraș mic*: este vorba despre centre de servicii mici și medii, împreună cu împrejurimile rurale conexe.
- *ITI funcționale*: ITI care se adresează zonelor urbane funcționale și se extind în mai multe orașe.
- *ITI care creează legături între urban și rural*: ITI care se adresează anumitor legături importante dintre urban și rural (de exemplu cu coridoarele de transport și de afaceri existente între zonele urbane și cele rurale sau în zonele transfrontaliere).
- *ITI tematice sau cu grup-țintă*: este vorba despre ITI care își stabilesc ca prioritate un anumit grup-țintă, cum ar fi migrații, sau o anumită temă, precum piața muncii; această abordare trebuie să constituie o parte consecventă dintr-o strategie generală integrată, vizând întreaga zonă.

²¹ Soto, P., Houk, M., Ramsden, P. & Tosics. (2012) "Integrated Territorial Investments: A powerful tool for innovation and change in European Cities?" <http://ldnet.eu/Integrated+Territorial+Investments>

Anexa G: Întrebări și răspunsuri cu privire la ITI (SCHIȚĂ)

1. Ce înseamnă Investiții Teritoriale Integrate (ITI)?

ITI reprezintă un nou instrument al CE (un instrument financiar) utilizat pentru implementarea în mod integrat a strategiilor teritoriale. Nu este vorba nici despre o operațiune, nici despre o prioritate secundară a unui Program Operațional (PO). Din contră, ITI permite implementarea PO la nivel orizontal și utilizarea de fonduri aferente mai multor axe prioritare din unul sau mai multe PO în scopul implementării unei strategii integrate, care vizează un anumit teritoriu. Este un mecanism flexibil pentru luarea de măsuri integrate în ceea ce privește o gamă largă de nevoi teritoriale, fără a se pierde din vedere concentrarea pe o anumită temă.

2. Ce beneficii aduce ITI?

ITI încurajează colaborarea dintre autoritățile locale dintr-o anumită regiunea geografică pentru formularea de strategii și planificarea investițiilor în comun. În plus, ITI mai pot aduce următoarele beneficii:

- *Rezultate concrete mai bune.* ITI promovează utilizarea de fonduri UE integrate, având potențialul de a genera rezultate concrete mai bune cu aceleași sume investite din fonduri publice, de exemplu profitând de potențialul local utilizat insuficient („întregul este mai mare decât suma părților”).
- *Delegarea administrației.* Programul ITI (numit în continuare „ITI”) poate delega actanții locali (părți interesate locale/urbane) care să se implice în pregătirea și implementarea programului și să consolideze parteneriatele și colaborarea la nivel local.
- *Finanțare sigură.* Deoarece fiecare ITI va avea diversele surse de finanțare asigurate de la început, siguranța finanțării acțiunilor integrate va fi mult mai mare.

3. Câte programe ITI se vor selecta?

Nu s-a hotărât încă. Depinde de întrebarea 4 de mai jos.

4. Cine poate depune un dosar de ITI?

Nu s-a hotărât încă. Acest lucru se va hotărî în momentul în care se hotărăște dacă ITI sunt predeterminate sau dacă va exista un proces de selecție (competiție). De exemplu, în perioada de programare 2014-2020, ITI (pe lângă Delta Dunării) ar putea viza:

- Dacă sunt predefinite, un număr de poli de creștere sau toți șapte (inclusiv sau exclusiv București).
- Dacă se optează pentru organizarea unui proces de selecție (ITI selectate în cadrul unei competiții, pe baza unor criterii predefinite), iată câteva dintre opțiunile (și candidaturile) posibile:
 - (a) Un număr limitat de poli de creștere (se acceptă candidaturi numai din partea polilor de creștere);
 - (b) Un program în fiecare regiune (orice teritoriu considerat „zonă urbană funcțională” poate depune dosar);
 - (c) un număr de X ITI din orice regiune, adică nu neapărat selectate dintr-o anumită regiune (orice organizație care reprezintă un teritoriu „zonă urbană funcțională” poate depune dosar);
 - (d) Ca și opțiunea (c), permițând, însă, și candidatura altor zone (cu caracteristici unice), precum Delta Dunării.

(NOTĂ: Dacă se va opta pentru variantele (b)-(d), sugerăm MDRAP să traseze niște limite; de exemplu, să nu permită candidatura „cartierelor”, dacă acest lucru nu se aplică în România etc.).

5. Care sunt premisele eligibilității/depunerii candidaturii pentru ITI?

(v. și anexa A)

1. Teritoriu (zonă) care să se înscrie în conceptul de „zonă urbană funcțională”.
2. O strategie de dezvoltare integrată, multisectorială (care să respecte planul de dezvoltare regională), care să abordeze nevoile de dezvoltare ale zonei respective.
3. Un pachet de acțiuni (un plan de investiții) care urmează a fi implementate. Acțiunile (proiectele) implementate în cadrul ITI vor contribui la: (a) obiectivele tematice ale axelor prioritare incidente din cadrul PO(-urilor) vizate, precum și la (b) dezvoltarea obiectivelor strategiei teritoriale. Acestea pot fi finanțate prin diverse fonduri europene, dar nu ITI nu trebuie să utilizeze neapărat toate Fondurile.
4. Un cadru instituțional (de guvernare) pentru pregătirea în detaliu, implementarea și organizarea viitoarelor procese de Operațiuni și Întreținere (O&Î).

6. Fiecare ITI trebuie să vizeze întreg teritoriul țării?

Nu. ITI se implementează la nivel subnațional, într-o „zonă urbană funcțională” pentru care a fost dezvoltată o strategie de dezvoltare teritorială integrată. Poate viza o parte a unei țări (sau porțiuni din mai multe țări, dacă zona urbană funcțională are această compoziție).

7. Cum definim „zona urbană funcțională”?

„Zona urbană funcțională” se definește fie pe baza tiparelor de transport din zonă, fie pe baza gradului de consolidare a legăturilor economice dintre așezările din zonă. (Pentru detalii suplimentare *consultați* secțiunea 6.3 de mai sus, precum și definiția dată de OCDE și adoptată de UE).

8. Programele ITI vor primi aprobare de la CE?

Nu. Guvernul național este responsabil cu selectarea acestora.

9. Când se poate depune dosarul pentru ITI?

Până la sfârșitul 201x. Alocarea fondurilor pentru ITI va avea loc după această dată.

10. Cum se depune dosarul pentru ITI?

Formularul de candidatură, împreună cu documentele indicate mai sus ca premise, se depun la MFE, care se va ocupa de verificare (v. 15).

11. Care sunt proiectele de investiții care pot primi sprijin?

Programul ITI poate acorda sprijin oricărei operațiuni care corespunde priorităților de investiții din axele prioritare ale PO incidente. Cu toate acestea, el trebuie să facă parte dintr-o strategie integrată și un plan integrat de investiții pentru zona ITI. Prin definiție, un program ITI trebuie să folosească fonduri din minimum două axe prioritare. Fondurile vor fi folosite „integrat” (adică în baza unei strategii integrate care vizează zona respectivă; fiecare proiect va aduce avantaje întregii zone, nu doar populației dintr-o anumită jurisdicție locală).

12. Care sunt axele prioritare participante?

În anexă, o listă cu Fondurile, PO și axele prioritare care participă la ITI (Anexa F de mai jos).

13. Cum se vor aloca fondurile ITI?

După stabilirea/selectarea programelor ITI (v. întrebarea 4 de mai sus), fondurile vor fi alocate prin fiecare PO; portofoliul de fonduri pentru ITI va fi împărțit între programele aprobate în baza unui set de criterii predefinite. (V. 16.)

(Notă: fiecare proiect în parte va trebui reaprobat după încheierea etapei de pregătire; v. mai jos.)

14. Care sunt criteriile de selecție pentru ITI (în legătură cu întrebarea 4 de mai sus)?

Pe lângă premisele obligatorii de mai sus (criteriile de eligibilitate), există și următoarele criterii:

1. Calitatea Strategiei și Planului de investiții (acțiuni ordonate după prioritate) pentru zona ITI
 - a. Calitatea strategiei teritoriale integrate (*evaluată parțial în baza ghidului Best Practice Guidelines for Regional Development Strategies*²²);
 - b. Nivelul beneficiilor integrate estimate ale planului de investiții pentru întreaga zonă urbană funcțională;
 - c. Nivelul de implicare al părților interesate din afara sectorului de stat (de exemplu al universităților, organizațiilor non-profit, întreprinderilor particulare etc.) în crearea și implementarea proiectelor ITI.
2. Nivelul de pregătire pentru implementare și pentru etapa ulterioară acesteia, de Operațiuni și Întreținere / capacitatea beneficiarului și durabilitatea financiară a investiției
 - a. Capacitatea financiară a beneficiarilor de a acoperi noile investiții și etapa viitoare de O&Î;
 - b. Nivelul de pregătire al proiectului (studii de fezabilitate și/sau proiecte tehnice finalizate; analiză O&Î finalizată; documente imobiliare disponibile; etc.);
 - c. Performanța la nivelul absorbției de fonduri în 2007-2013 (capacitate de implementare dovedită; dimensiunea portofoliului pe 2007-2013 este asemănătoare cu nivelul de finanțare solicitat pentru 2014-2020).
3. Importanța pentru economia regională și cea națională. Importanța zonei din perspectiva concentrării populației și a activității economice la nivel regional și național.
4. Un mediu propice. Zona urbană funcțională indică existența condițiilor de bază pentru constituirea unui parteneriat ITI viabil între mai multe părți interesate locale. Printre indicatorii posibili se numără și: numărul de studenți pe mia de locuitori; numărul de întreprinderi înregistrate; numărul de ONG-uri; experiența anterioară în domeniul implementării proiectelor în parteneriat etc.

15. Cine va verifica și evalua dosarele de candidatură în baza criteriilor?

Un comitet compus din reprezentanți și evaluatori independenți numiți de MFE și MDRAP.

16. Cum se va determina amploarea fondurilor puse la dispoziție pentru programul ITI?

Portofoliul total de fonduri ITI pentru respectivul stat va fi stabilit ca parte din axele prioritare eligibile pentru ITI. Portofoliul ITI nu include fonduri suplimentare. El utilizează structura de finanțare existentă pentru a facilita implementarea integrată multisectorială a strategiilor pe zone (teritoriale). Portofoliul ITI se va împărți între pachetele ITI selecționate, în baza evaluării următorilor factori:

1. Populația teritoriului (a zonei ITI)
2. Amplora fondurilor absorbite în ultima perioadă (cel puțin POR)
3. Scorul acordat pachetului ITI în baza criteriilor de mai jos.
Este vorba despre aceiași factori ca și criteriile care ar putea fi folosite pentru selecționarea ITI:
 - a. Calitatea Strategiei și Planului de investiții
 - b. Nivelul de pregătire pentru implementarea și pentru etapa ulterioară acesteia, de Operațiuni și Întreținere / capacitatea de absorbție
 - c. Importanța pentru economia regională și cea națională.
 - d. Un mediu propice

²²https://www.espon-usespon.eu/dane/web_usespon_library_files/674/zl_best_practice_guidelines_for_regional_development_strategies_grids.pdf

Notă: Fiecare strategie teritorială va identifica sursele de finanțare așteptate sau posibile pentru respectivul proiect din planul de investiții, inclusiv pentru cele finanțate din fonduri non-UE.

17. Cum aflăm dacă ni s-a aprobat dosarul?

MFE va trimite o scrisoare prin care va confirma prealocarea de fonduri pentru un program ITI aprobat. (Ulterior se vor semna Acorduri Financiare (AF) cu AM-urile pentru fiecare proiect în parte, după încheierea etapei de pregătire a acestuia și a procesului de aprobare conform procedurilor respectivului PO).

18. Când se vor implementa proiectele (Acțiunile)?

Există un set minim de acțiuni (indicat în fiecare AF) care va fi contractat în mod obligatoriu în termen de 2 ani de la data semnării respectivului AF. Programul ITI va fi implementat integral în perioada de programare 2014-2020.

19. Ce se întâmplă dacă nu reușim să întreprindem acțiunile din setul minim obligatoriu în termenul de 2 ani?

O parte din fondurile alocate vor fi realocate într-un fond de alocare către programele ITI care au înregistrat o performanță bună și au nevoie de fonduri suplimentare pentru finalizare. (Procesul de realocare va fi simplu și rapid.)

20. Cum se va aproba fiecare proiect (Acțiune) din programul ITI în parte?

Proiectele vor fi supuse procedurii normale de aprobare din cadrul PO din care se va finanța proiectul (cu alte cuvinte, din momentul în care există un raport de studiu de fezabilitate finalizat se va depune un dosar de candidatură la AM a respectivului PO etc.) Proiectele trebuie să fie introduse într-un Plan integrat de dezvoltare urbană sau într-un plan echivalent.

21. Ce proiecte (Acțiuni) și cheltuieli sunt eligibile pentru un program ITI?

Se aplică aceleași criterii de eligibilitate ca și pentru PO din care vor proveni fondurile.

În plus, trebuie să se indice legătura dintre fiecare proiect dintr-un ITI și obiectivele strategiei teritoriale incidente. (Se dorește evitarea finanțării de proiecte divergente sau inconsecvente. De exemplu, fiecare proiect dintr-un pachet ITI trebuie să prezinte un număr de beneficii pentru întreaga zonă, nu doar pentru populația dintr-una din jurisdicțiile locale.)

22. Dezvoltarea Locală Condușă de Comunitate (DLCC) poate constitui unul dintre factorii de implementare a ITI?

Da. DLCC se poate suprapune cu ZUF a ITI, caz în care intervențiile vor fi coordonate prin ITI (de exemplu, reprezentanți ai GAL pot face parte din Consiliul parteneriatului; se poate semna un acord între GAL și parteneriat etc.)

23. Cu cine vom lucra în decursul etapei de implementare a programului ITI? (Care sunt procedurile desfășurate în etapa de implementare a ITI?)

De la un proiect la altul se va lucra cu aceleași entități, în funcție de PO, cu care se lucrează și pentru alte proiecte (non-ITI) finanțate din respectivul PO (de exemplu ADR sau alte OI, AM, agent de vârsăminte, evaluatori independenți, auditor etc.). Toate procedurile PO se vor aplica proiectelor care fac parte dintr-un program ITI.

Pe lângă procedurile de raportare necesare în cadrul fiecărui PO, veți avea obligația de a depune anual un Raport de Progres consolidat simplu pentru ITI, care va fi verificat de MFE și MDRAP.

Vor exista și proceduri de monitorizare și evaluare suplimentară, care se vor concentra pe strategia teritorială. După scurgerea a doi ani din etapa de implementare se va efectua o evaluare a performanței la implementare (v. 19).

24. Se pot obține fonduri suplimentare pentru ITI în perioada de implementare?

La 2 ani de la semnarea acordului financiar cu PO este posibilă obținerea de fonduri suplimentare în funcție de rata de execuție (volum contractat) a programului ITI din acel moment.

25. Cum ne ajută guvernul național în etapa de implementare?

Fiecare AM propune sprijin pentru implementare în regim normal. De exemplu, OI implicate în respectivul PO pot fi contactate pentru consiliere generală și sprijin. MFE/MDRAP vor organiza sesiuni de orientare/instruire în domeniul ITI la care aveți posibilitatea de a participa. Puteți include solicitări de AT din fonduri UE, prin PO AT și/sau prin POR AT.

26. Toate fondurile pentru ITI sunt granturi nerambursabile?

Fondurile ITI se distribuie în conformitate cu regulile axelor incidente din PO incidente. Cel mai probabil va fi vorba în mare parte despre granturi nerambursabile. Totuși, în principiu, un ITI poate utiliza și fonduri rambursabile, și granturi. (De exemplu, în cazul unora dintre investițiile cu profit mare, este posibil ca în domeniul rambursării să se aplice anumite reguli privind ajutorul de stat).

27. Ce finanțări în avans pot obține beneficiarii (pentru a își îmbunătăți fluxurile de trezorerie în faza de implementare)?

Se aplică procesele normale de obținere de finanțări în avans din fondurile UE în România, inclusiv extinderile aprobate recent. Nu există proceduri speciale pentru ITI.²³

28. În cazul proiectelor care, din cauza limitării de fonduri ITI, nu sunt incluse în programul ITI aprobat, avem posibilitatea de a depune un dosar de candidatură separat, individual pentru respectivul PO?

Da

29. Va exista o Autoritate de Management (AM) special pentru ITI?

Nu. Singurele AM sunt cele ale PO incidente, la nivel de MDRAP, MFE și MADR. Se are în vedere constituirea unei Unități naționale de coordonare ITI în cadrul MFE, cu scopul coordonării fondurilor UE.

30. Există posibilitatea modificării proiectelor după aprobarea acestora?

Pentru ajustarea ariei de aplicabilitate, a costurilor estimate etc. după aprobarea fiecărui proiect în parte se vor urma procedurile normale pentru respectivul PO din care este finanțat proiectul.

31. Există posibilitatea adăugării și ștergerii de proiecte din programul ITI după aprobarea acestuia?

Da, se pot depune cereri de modificare, care vor fi verificate și aprobate (sau respinse). Va fi necesară o motivare detaliată, în special pentru adăugarea de proiecte, urmând să se explice și felul în care acestea sunt relevante pentru obiectivele Strategiei zonei respective.

32. Cum se va desfășura monitorizarea și evaluarea (M&E) programului ITI?

ITI trebuie să permită raportarea datelor de monitorizare pentru PO, axa prioritară și Fond (și prioritatea UE, în cazul în care se apelează la fonduri FEADR și FEPAM), pentru a permite evaluarea progresului înregistrat în procesul de atingere a obiectivelor programului ITI și, în consecință, a

²³ http://www.avocatnet.ro/content/articles/id_34274/OG-nr-27-2013-modificarea-si-completarea-OUG-nr-70-2011-masurile-de-protectie-sociala-in-perioada-sezonului-rece.html#axzz2rnXVqVS1

obiectivelor Europa 2020. Unul sau mai mulți dintre indicatorii de performanță la nivel de ITI trebuie să fie legați de obiectivul strategiei de dezvoltare teritorială integrată a cărei implementare este vizată prin ITI. În prezent, se are în vedere un cadru simplu, logic.

Întrebări detaliate legate de Întrebarea nr. 5 privind premisele:

Cum se definește teritoriul vizat (zona)?

Pe scurt, este vorba despre o „zonă urbană funcțională“, care se definește fie pe baza tiparelor de transport din zonă, fie pe baza gradului de consolidare a legăturilor economice dintre așezările din zonă.

Ce trebuie să includă strategia de dezvoltare teritorială integrată multisectorială?

Strategia trebuie să respecte un Plan de dezvoltare regională actualizat și să prevadă cel puțin:

- O viziune în ceea ce privește dezvoltarea zonei;
- Obiective și scopuri de dezvoltare aferente zonei;
- O analiză SWOT bazată pe viziunea descrisă;
- O descriere a oportunităților lansării de inițiative comune ale autorităților locale;
- Teme strategice (și legătura acestora cu obiectivele tematice ale axelor prioritare incidente din PO(-urile) care participă la ITI în România, precum și cu alte planuri și strategii regionale/sectoriale);
- Capacitatea de finanțare a fiecărui beneficiar în materie de cofinanțare a investițiilor (și indicarea capacității de finanțare în cazul viitoarelor O&I);
- Procesul participativ utilizat pentru dezvoltarea strategiei și dovezi privind aprobarea strategiei și disponibilitatea de respectare a acesteia din partea tuturor autorităților locale care participă.

În plus, vor fi indicate toate eventualele proiecte de infrastructură mare finanțate din Fondul de Coeziune (FC) (de exemplu prin PO Infrastructură Mare) care se vor intersecta cu zona ITI, împreună cu o descriere succintă a impactului asupra strategiei ITI propuse și legătura cu aceasta.

Ce ar trebui să cuprindă cadrul instituțional (de guvernare) pentru ITI?

Cadrul instituțional (de guvernare) definit pentru pregătirea în detaliu și implementarea ITI (a cărei finalizare nu este obligatorie înaintea depunerii candidaturii pentru ITI) va conține cel puțin:

- Descrierea formei entității responsabile cu coordonarea (de exemplu, o unitate a unei autorități locale; o asocierie pentru ITI; un parteneriat ITI);
- Prezentarea entităților implicate (de exemplu, autoritățile locale implicate, principala entitate responsabilă cu coordonarea, alți beneficiari) și indicarea entității responsabile pentru contractele cu OI, AM și ministere în domeniul ITI;
- O descriere succintă a rolului și responsabilităților fiecărei entități;
- Situația personalului entității responsabile cu coordonarea (curentă și planificată);
- Indicarea situației curente (de exemplu, în ce măsură cadrul există deja) și compararea cu cea planificată (cu indicarea datei de realizare).